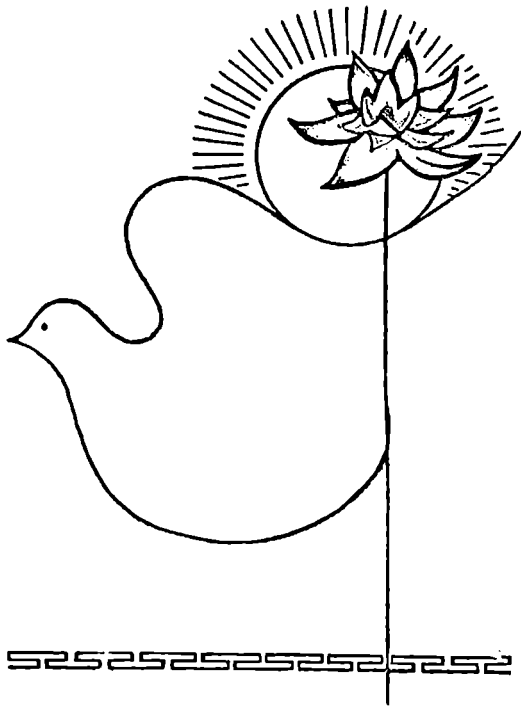

КӨГЛТИН
ДАВА

ЖИРЬЛИН ЙОЗУР

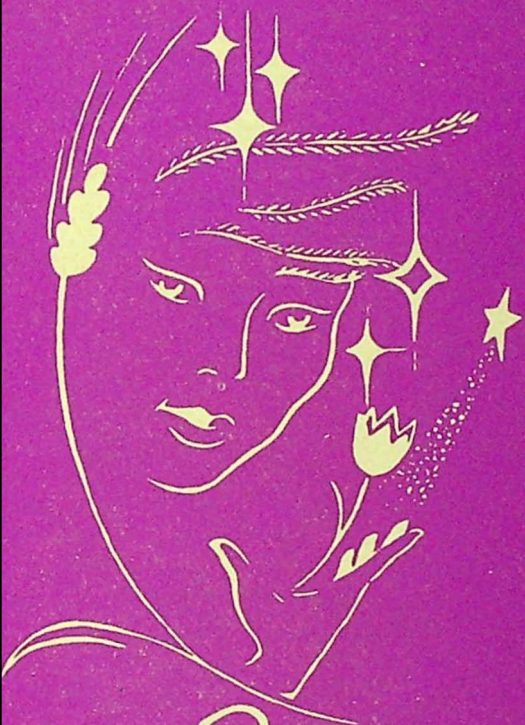
КӨГЛТИН ДАВА

ЖИРЬЛИН ЙОЗУР

ШҮЛГҮД БОЛН ПОЭМ

ХАЛЬМГ ДЕГТР ҺАРНАЧ
ЭЛСТ 1969

Душпа

ЖИРЬЛИН ИОЗУР

Барлцсн теегинь аһуд
Һанцхарн һархдан дуртав.
Ценкртж холд уняртсн
Цевр аршан аһарар
Оошкан дүүргх дутм,
Омг немгдсн болна.

Хэлэцм жигтәһәр хурцлгдж,
Хэврдм, өмнм, төгәлнд,
Онъган өгч урд
Овринь эс үэсн,
Теегин эмд хамгнь,
Тодрхаһар ода харгдна.

Көлин шаһад күрмәр
Көөлдж нийһәр урһсн
Каңкисн нигт ноһанас
Камб шарлжна үнр
Салһж, хамрим таалж,
Салькн нанд белглнә.

Жилвкж хурлзад хурдлсн
Жирлһн, тодо бичгәр,
Жилмүдин ирмгин цааһас
Жирһл илгәсн бичгин
Эрә болж, толһан
Экнд утхан барлна.

Теегин халхсд бичгдсн
Тер бичгин томаһинь, -

Сенр, соньн хаалһар
Седвэрэн дурнднь нискж,
Сидлһин үлмэд орж.
Седклиннь билгэр йилһнэв

Үзг болһнаннь идмэ
Үниднь күргж тээлх,
Толһад дөңж, үүмж,
Тоолврин ца геглэж
Торэлсн үзгдүлмүд хавлж,
Төрт зүрки орлцна.

Толһан ташуд сууж
Тоолвр, бишлэл кежэхдм,
Тецгрин чилгр өндрэс
Теегт герлэн асхсн,
Нарн бас ода
Нанд дөңгөн күргнэ.

Жирлһн теегт жигтэхэр
Жирилһж бичсн туужин
Житх гегэрж чилгртэд
Жилвим тевчж, жирһлин
Жирн нээмн айсан
Жиннүлэд, күнкнүлэд ниргв.

Совсрсн нарна толян
Солнг һалар асхрж,
Соньн көгжмин айсла
Семргдж нинлэд хутхлдж.
Тэвсн мнин некврт
Тээлврин түлкүр бэрүлв.

Өнгрснэ дару төрсн
Өдгэ миин өдрм
Өмнм, генткн, өсж,
Өргжэд, утдад, өндртэд
Урдыг, бээхиг, иргчиг
Уудан орулж багтав.

Үрглжин тасрлт уга
Үлмэд, өврж, орв.
Эклц зах уга
Эврэний урсхлла, цаг,
Ухалим дахулж, цааранднь
Усчад аюһарн жисв.

Өдр, сар, жилмүд,
Өрүн, үд, асхар,
Кезэни кезэнэс авн
Кемжэлдг мана цаг,
Үндснэсн өдгэ күртл,
Үндэн негн бээж.

Түүг уралан жисүлж
Түлж йовулад, күмни
Тууж үүдэдг чидл,
Цуг олн улсын
Цуцрлт угаһар гүжрсн
Цаһан санан бээж.

Урсхларн жиссн цагин
Умш болсн би,
Дууна айсин нурһ
Духуцж унад, соньмсж.

Урдын үлмэлхүр, холагшан,
Ухалан нисжэ адһв.

Хальмг теегм эндркэр
Халһрж өвсэри нээхлиэ.
Хан һэрд шовун
Халяд дсер ниснэ.
Хар ишкэ гермүд
Холд нанд харгдна.

Өөрдж, хотна гермүдин
Өркэриь шаһаж, ээмшж,
Өтрлж хэрү хэрв.
Хоти, неги күртлэн,
Хар ширг гемэс
Хорсинь ода үзв.

Теегин толһан ташуд
Тедүхнд бээгж шуугси
Хар керэс онһиж
Харж шилтэд хэлэхинь
Үксн күүнэ күш
Үүмж хуважасн бээж.

Һасли, зовли, уульһар
Һазр дүүрэд түңшнэ.
Һанцхи баячудын гермүдт
Һалзуһар тошурхж нээрлснэ,
Ниргэд күржцисн дун
Нисж чикид соңсгдна.

Жигшж би эндэс
Жисэд уралан адһв.

Хаалдан үзгдсн хамгиг
Хэлэж мартшоһар тодлв.
Өдгэлүрн күрхэр зүткж
Өтрлж өмэран гүжрв.

Харалта хуучн цагур
Хэрү хэлэшгоһар шиндж,
«Шулуд, шулуд!» — гиж,
Шунж седклдэн закв.
Зуг, авлта зург
Зууран үзж зогсв.

Шорта бууһан ээмдсн
Шовһр махлата хальмгуд,
Улан тугмуд делскж
Уралан мөртэ йовна.
Таньдг улсын дүр
Түрүн даранднь үзгднэ.

Күмни көтлврч болсн
Күцкл Ленинэ нер
Келж зөргтәһэр дээчнр
Кец давад һарв.
Маднур тедн зүтксинь
Малд уга медв.

Уктсн жирһлин йозур
Уцгнь тендэс эклснь
Урд медгдг бийнь
Ода чеежм байсв.
Ормасн цааран көндрж,
Өдгэлүрн би ирв.

Хальмг теегин унд
Ханһахар шуугж тургһси,
Теегт делдж үүдэсн
Теегс Чоһраһур гүүж,
Цальгһси ус элждж
Цах шовуд нислднэ.

Довтһси адуна тачкиһар
Дивнэс Элстүр күржһси
Тепловоз холд үзгднэ.
Тенгһин аһар чичрүлсн
Цаһан мөнгн самолет
Цааран Москва темцнэ.

Хээртэ Ленинэнь нер
Хальмг дуундан орулж,
Холд нииһар айслулж
Хүвтэ улһин дуулһнь
Дүүрәһар нанд күрч
Дүрклһсн жириһ магтна.

Жириһ жириһар бичһси
Жигтэ бичгин утх
Хальмг эңкр теегиннь
Халһс хэлэж умшв.
Хүвтэ һазрт төрсидән
Ханлт заячдан өргв.

Налһси хаврин тег
Нарна герлд артна.
Жиргж деерм шовуд
Живрән делж наадна.
Төрсидән нерәдһсн дурн
Төржәх дуунд мандһна.

ЦУГ СЭЭХНЭ ЭКЛЦ

Жирлэж дараһарн давси
Жилмүдин туршарт маанрт
Жирһл элвгэр белглси
Жигтэ сээхи хөвин
Эклцинь олхар седхинь:
Эндрэс минн ухан
Арви доладгч жилин
Алдр Октябрүр ниснэ.

Орчлггин сэ хээси
Олн келн эмтиг
Күнкл ухаһарн нилүлж
Күмнн күсл болси
Советин Союзин чидл,
Солнгтрж мандлси үзл,
Ончта, йөрэлтэ эклцэн
Октябрин тугас авна.

Көкргси мана тенгрин
Көрс дави тусад
Космосин аһуд һарад,
Күмнд төрски орнани
Күнкл үзүлж зарлси
Өнр баатрмүдин хаалһ
Өлзэтэ эврәнн эклцэн
Октябрин тугас авна.

Хальмг таңһч цецгрж,
Хээртэ күслэн олж,

Наласн өргн теегэн
Нэр жирлэлэр дүүргж,
Зөрг көлсн хойрарн
Зөөсн зөөрэн өксн
Цагин эклц хэлэхинь —
Цугтан Октябрин тугас!

Тегэд чигн эндр
Тег, теңгс, уулас
Байрта Октябрин туган
Бахтж өөдэн өргж,
Иргч Коммунизмин өдрэн
Иткж эмтн уктв,
Ханлтан Партьдан тальвж
Халуу зүрхнэсн йөрөв!

ТУГМУДАН ӨРГЖ

Өрүлэр терээн секж
Орчлигин сээх нээхнэв.
Жиргсн шовудт гекж
Жирлиин шууганд орлинав.

Алти шар нарн
Алхж деегшэн өөдлнэ.
Адһж йиртмж харн
Аршан герлэрн мөндлнэ.

Өрүн авлта маңһар
Өрчд өргмж белглнэ.
Дулахн сенр аһар
Дуудж цогцла элглнэ.

Сагсг хүрсхин зоод
Саглрсн нигт отхшн
Чиниин секгдсн цецгс
Чинхлэж багарн цаһана.

Цөрдлсн гермүдин орад
Цөврдсн йиртмж кеерүлж,
Сальки уга тагчгт
Сээхрж тугмуд шавшна.

Эргидэн нэр уктж
Эрсмүдт уласн йорэлмүд,
Орчлигин төвкнү батлж
Оларн уралан дуудна.

Эндр, жилин эргид,
Эндр бахмжта нэр —
Майин нэг шин —
Мана хөвин өдр!

Ииртмжин хаврла ирлсн
Йилхэн сээхн кем,
Онц-онцас ниилсн
Олна күслин дем!

Күцкл Ленинэ сурһмжар
Күмни хөв күцсн
Коммуна партин һардөвэр
Көтлвр кесн бидн,

Тугмудан эндр өргж
Туужин хаалһ залнавдн,
Төрскидэн буульмж өргж
Төрх Коммунизм уктнавдн!

Байр чөсөжд бульглж
Батрад чидлд хүврнэ,
Майин нэг шин
Мандлгсн хөв белгленэ!

БАҢ НАСНАНЬ ҮҮРТЭН

Жилмүд медмжэн угаһар
Жисэд немгдэ хоршагдна.
Жирһлин аһуд, өнгрснь,
Жирлэж ард үзгднэ.

Арви... хорн... һучи
Ард үлдсн жилмүд... -
Иткгдхш... Болв урд
«Иргч» гижэсн цаг

Тодлврин үлмэд орж
Толһан экнд барлгдна,
Күмни кесн хамгт
Күцсн тоотнь йилһгднэ...

Меднч, Михаил, бидн,
Метклдэн, цүүгэн угаһар,
Һундл, ө угаһар,
Һучн жил хооранд,

Эңкр баһ наснань
Элст балһсидан, энд,
Жирһлиннь эклцд, тинкд,
Жигтэ иргчиг уктж

Шүрүтэ цагас
 билгиннь
Шүүгүл шунж татаж,
Шүлгиннь үгмүд олад,

Шүтж бадгуд үүдэж-,
Шуукрж, айсинь күцкнүлж,
Шуугдг эс билүвди?

Төр кемэс
 цагин
Теермин төмр төгэд
нучн жилмдн
 тсермлгдж
Һундл, байр, дилврин
Һуйрд хүврж,
 күмни
Эмдрлин неквр ханһаж,
Эмтни жирһлд үлдв.

Тэвсн хувиннь нилчэр
Тэв күрсн өөндэн,
Мини сээхн үр,
Михаил,
 баһ насндан

Андһар мет келсн
Алти шүлгүдиннь үгэн
Күцэсн кергэри батлсндчи
Күндлж ханлтан өргжәнэв!

Харлж күриһэд ирсн
Харалта һалвин аюлд
Алдр төрсн нутган,
Арг улан Хонгршин,

Халучрхад «ураһан» хээкрж,
Хальмг нерэн дуудулж,

Баатр нэрэн туурулж,
Байрин эндр өдрүр,

Алти жолаһан аргүлж
Эмд — менд күрсндчи
Ханжанав, үр ханжанав!
Халун мөндөн келжэнэв!

ӨДРИН ЭКЛЦ

Жирлийн сээх магтж
Жиргсн торһан дуута,
Серж нүдэн секэд
Серл орсн акчмд —
Учр уга байр
Уха, седкл авлна.
Урһжах нарна толян
Улавртж эрст тусна,
Өдр, төрсөннь дару,
Өндөж өслтэн эклнэ.
Түүнши, чи бас
Түрүн эмдрлин хаалһан
Эндр шинхи үзж
Эклж ишкжэх мет,
Цуг чини жилмүдчи
Цуцгад уга бүклэри
Өмичи делгрсн мет,
Өргмжтэ сананд авгднач.
Сүл чини жирлийн
Сооһин зүүднэ ацан
Сольгдж уга болсинь,
Эндрк өдрин ацан
Ээмичи дарад угаһинь,
Сээнэр ацхрж байрлад,
Сулдхвр авсн мет,
Сарултж седкл гийгрэд,
Солцһар толһа дүүрэд,
Соньн иргчлэ мендлнэч...
Өцгрснэ, өдгэн хооридк

Өлггдсн кендэ агчмд,
Онц, шишлн бийиннь
Ончта, соньн — жигтэ
Орчлд ода бээж
Өмнк хүвнн түлкүр
Өргж лартан бэрсншн —
Өрчд зүркн өвклэнэ.
Урд үзгдэд уган
Уктсн үзгдлмүд, мисхлд,
Ухана нөг булд,
Унсн одд мет,
Бадрад асхрж туярад,
Байрин герл цацна...
Ончта, күлэсн хүвчн
Ончдин өмнн медгднэ!

«ЖАҢҢР» УМШЖАҢАД

Жирһлин жисэни белгэс
Жигтэ соньнинь шүүж,
Һаза-дота бээдлинь
Һавшун билгэри ююж,
Күнкү гүн ухаһари
Күмни жилв-бахиг
Күцднь күцэд илткж,
Күцкнэд мөңкд дуулси,
Хальмгинь нери болси,
Хээртэ «Жаңһран» умшхинь:

Көдэд цаңһдж йовад —
Көөгтрж жирлээд уняртси,
Холас өвсэри халһрси,
Хотхрт хагдад бульглси
Киити булгин уснас
Киинһан авлго уусишн,—
Чееж байсад талваж
Чилгртж седкл сарултна,
Ундан хэрүлси ухан
Урдкдсд ханлтан өргнэ.

Умшх дутм «Жаңһрин»
Ури нэри үгин
Утх улм делгрж,
Уужм хол цагин
Бээдл, эндрин өдгэд
Бээхд үзгдси мет,
Нүднэ өмн харгдж

Нуувчинэн делгэд секнэ,
Олна сэ хээснэ
Огмта нер магтна.

Кен гидг дууч,
Кезэ, альк цагла,
Кев янзинь олж,
Келнэнь зөөр олэлж,
Кесрмж-чимлһн хамгинь
Кецү нэрэр сиилүлж,
Кемтркэ, хоньтг угаһар
Келврлэ ирлцүлэд ниилүлж,
Алдг угаһар дуулж
Алдр «Жаңһр» үүдэсмб?

Теегт таварлж идшлсн
Темэнэ омгта бээдлэс,
Адуна тачкисн гүүдлэс,
Ааһта хальмг цээһэс,
Дөрвн өөрдин жирһлэс
Дөрэд «Жаңһр» күрсиг,
Күцкльнь хальмг болн
Күмни нер өргсиг,
Келэд оркхлам — минн
Кели сунад одна!

Болв, халх болһнинь
Болһаж шүтэд умшхлам:
Хужр чикнэ таалсн
Хурц келнэнь айс,
Үрглжд үлгүрт орсн
Үг болһнаннь чинр,—

Таңһчиннь күсл йилһснд
Таалмжта чидлэн үзүлнэ.
Жирһлд нөкд болснд
Жигтэ сээһнь медгднэ.

«Асхрхла — ааһ цусн,
Эгрхлэ — нээмн чимгн!» —
Адг баатр келдг,
Алдр зөрг өгдг,
Алтн эн үг,
Адрута туужин хаалһд,
Хальмг улсд оньдин
Хээрэн эс күрглү?
Түрү диилхин толэд
Тугмди эс боллу?

Буульмжин дуунд туурсн
Бумбин орнд күрсн
Өдгэ цагин йөрэлтэ
Өндр өдрин үлмэд,
Тансглж «Жаңһран» хальмг
Таңһч, бүкл-бүгдэрн,
Өвкирин заавр гиж
Өнр-өргн бүлдэн
Өрчдэн дүрж хадһлна,
Өрхн ахиртан белглинэ.

...Оньдин Дала — «Жаңһран»
Оньган өгэд умшхлам,
Ухана уурха сангаснь
Ууж седклэн дүүргхлэм,

Чесжэр меддг бөлгүдинь
Чилгч күртэнь келхлэм,—
Онц мини цогцм
Онтрһуд күрч өснэ,
Мини наслх насм
Мөңк болж медгднэ.

Тер цагла суцдарм
Теегэс турглж орсн
Манһс чидл гүүж
Махмудм болд кенэ.
Үрглжд мөнд бээх
Үкл уга Олна
Умш болсан меднэв,
Дөнтэ тер олдан
Дөңгөн, бээсн арһарн,
Дуршж, күргхэр зүткнэв.

ГАЗЕТМУД БОЛН ЖУРНАЛМУД

Үгин утх анхрж
Үзг медснэсн ави
Үүрлж мини ижлдсн,
Үрж бийүрн дуудсн,
Газет болн журналмуд,
Гемим, сурсв, тэвит!

Нарта орчлггин бээдлэс,
Нэри ухаһарн шүүһэд,
Нээһинь олж көдлэд,
Нанд гиж белдсн
Олн халхсити цугинь
Оньгтаһар умшж чадхшив.

Дурн бээвчн, цаг
Дуту болж зована.
Зугл, нүдэн гүүлгж
Зэрминь зервк хэлэнэв.
Заңгин соньнинь тодлж
Зэңгдж толһадан дүрнэв.

Болв, олн энгэсти,
Болһаж, юм алдшгоһар,
Нүр болһниг негжж
Нүдэрн өтрлж хээнэв.
Шүдглэни эңгити би
Шүтж байсад умшнав.

Үг көгжм хойриг
Үинэр теткж дүүргэд,

Нэри эрдминнь арһар
Нарна герлэр сиилүлэд,
Ухананнь шимэр, шүлгчир,
Услж урһасн шүлгүд,

Сенр, сидлһтэ чидлэри
Седклиним унд хэрүлнэ,
Жилвтэ мааа цагин
Жисэг нислһнднь хаилна,
Зүрки хээсн хамгиг
Зүүцүлж ирлүлэд авлна.

Әдл биш шүлгүдәс
Әмдрлд кергтәнэ тодлгдна.
Шүүж, жирһлиин сольлтас,
Шүлг авсн дамшлтари
Седклдм белг кеһэд,
Сергәж чееж байсана.

Герлтэ көгжм шүлгәс,
Гегәрж, айсан асхад,
Үгин утх илдкж,
Үүдсн сана өргж,
Әмдрлиин сээх магтж
Әмтнэ күсл өөрдүлнэ.

Өдр болһн, тегэд,
Өрүн цэәһин хөөн,
Өврмжтэ сонһинг күлэж,
Шин газет, журналмудт,
Шилтж халхсинь сөкж,
Шүлгүд мөцгсж хэәнэв.

Учр тиим болсар,
Урмдж, би, бүклднь,
Ухан дүүрц халхсити
Умшж эс чадсндм,
Газет болн журналмуд,
Гемим, сурсв, тэвти!

Эн үгинь чилгчд,
Эрж сүл сургчм:
Хуучн үүринь седкл
Хацнаж бас тевчит,
Эврэннь энкр халхсдан
Элвгэр шүлгүд барлыт!

ЭМД ЧИРЭН НАРН

Назр дээр жирл
Ханц өггднэ гиж,
Нашу дөрж шүлгчир
Кесг дэжж шүлгүдтэн
Келэд кевшж уйдла,
Үкл уга мөцк
Үрглжин эмдрл тедн
Үни седклэсн дуудла.

Тер күсл дурдсн
Теднэ цаһан санан
Буру гихнь нартд,
Булиц болһинь негжвчн,
Үзгдшгонь мел лавта
Үнниг би меднэв.

Болв, күмни цогц
Болэгта болдг болвчн,
Цагнь ирсн кемлэ
Царцад бөкдг болвчн,—
Эмдрлин хэертэ герлд,
Эмтэхн йиртмжин үлмэд,
Эмти нег негнэнь
Эмд чирэн нар
Үэж хандг байр
Үрглжин үилэ эдл!

Ханцхн түүнэ төлэ,
Назр дээр жирһсн

Жилмүднийн өдр болнийг
Жигтэ мөрэд тоолж,
Өгсн хувднь ханж
Орчлуг магтх билэв,
Алдг, бүдрмт уга
Алти цаһан хаалһ,
Үрглжин дөрвн цагт,
Үрж дуудх билэв!

УХАЛЛЫН

Шилвкн заярн долаж,
Шнигн очан өсргж,
Халуу зууны теегиг
Харлулж үлдэдг түүмршн.
Бүкл ори-нутгудыг
Бүгдэрнь хораж чилэдг,
Нернь ээмшгтэ харалла
Ниилж негдсн ширг,—
Күмни сэ хээсн
Күнкл номтнрин нилчэр,
Күчр зовлнг үзүлдг
Күчэн гееж ширгв.
Халһрж көкрэд шавшсн
Хаврин нигт ноһа
Хурлэж керчэд уцһадг
Хурц иртэ шалһшн,
Жилинь ирсн кемлэ
Жирһлин йозур хаддг.
Давтгдм дутмас давдг
Дээни хорта селм,
Ода деерэн мана
Омгта чидлэ төрски
Ори-нутг догдлулж
Ораднь гилвкж бээхш.
Делкэн дарнх болхар
Делдсн сүртэ селм —
Һазр-ус чичрүлдг
Һалвин ээмшгэс даву.
Атомин чидлэр агсгсн

Аврлт уга бомб,
Орчлэгийн амнан бэрэнд.
Ода деерэн тагчг.
Бояв, үүрмүд мини,
Бидн жирлil үзэд,
Дэн-ширг угаһар
Дацгин бээсн болхла,
Үкл угаһар, цуһар,
Үрглжд күрх бээсмби?
Һанцхи, деер келгдсн,
Һарута нк ээмшг
Һасли, зөвүр үзүлж,
Һазрт маниг орулиу?
Эн сурврмудын тээлвр
Эврэн сахла, ирнэ,
Томаһинь йилһж тоолхла
Товчнь ингж һарна:
Хамаһас прснь медгдлго
Хальдж чамд наалдсн,
Болх-болшго грипп
Бомбас ээмшгтэ болна.
Һодьл сумншн, гентки,
Һалвичи, эс күлэсн,
Зер-зев уга,
Зеткр бу цокна.
Нежэдэр түүж эрлг
Насимди булаж авна.
Үкснд: атомин бомбасий,
Үлдн хурц ирэснй,
Иирин ирсн шалтгаснй,
Йилһл уга мөн.
Үүрмүд мини, таанрас

Үгин сүүлд сургчм:
Укл гисн юмби?
Үкр-мал кевтәһәр
Үкснәшнь хөөн күн,
Үзгдгән уурсн учрар,
Мел уга болдвн?
Мини тоолвр талдан.
Орчлңгд эмтә тоотас
Ончлгдж йилһрсн Күн,
Урдксиннь хаалһ утдулж,
Ухаһан теднәс авч,
Улм цаараннь гүүдүлж,
Уралан цагар йовна.
Күн — үкхш. Түүнә
Күсл, керг, үүл,
Даалһвр болж үлдәд,
Дарукст түшг болна.
Эмд цагтан күцәсн
Эмтид олзта дигнь
Иргчд жирһлинь утдулж
Итклтә чидлд хүврнә...
Күмниг дорацулж хорадг
Күчр ширг угаһарчн,
Дээвлүлж делкә догдлулдг
Дээнә ээмшг угаһарчн,
Маанр нежәдәр өгрхиг
Мартхмиг биш гижәнәв.
Эмдд бәәсн маңһдур
Әгрсид — уга болдгиг
Тодли йовж цуһар
Тоолвр, күслән күцәхми.
Эндрк өггдсн өдрән

Элдү сээнэр олзлж,
Үүл, кегдсн кергэрн,
Үрглжин хаалһд орхин.

КҮҮНДВР

Билг, седкл бээхлэ
Бичнь дала гиснчи
Би чик гижэнэв.

Жирген богшран дууг
Жирисн бичгин даранд
Жнирүлэд орулж болхмн.

Ямана бул альчур
Ядсн чини шүлгд
Яб гинэд орхмн.

Үүджэх түүкин халхд
Үмслһнэ эмтэхи халуи,
Үүмж, эврэн тусхмн.

Үгин чимлһнд багтж
Үлгүр болмнь — жирһлд
Ү-түмн болхмн.

Зуг... богшран жирглһн
Зун жилмүдин туршт
Зүсн болһарн магтгдла.

Бул жөөли альчур
Буульмж бийдэн — дуунд
Бууж, кезэнэ олла.

Үмслһн болхла, эврәннь
Үнән, сай дегтрмүдт
Үзүлж әмтид медгдлә.

Дарлһшинь олад үүдәчксиг
Давтж бичхин кергт
Дала билг керго.

Олчксиг давтснас бас
Олз төрүц уга.

Нег чиги акчмд
Неквртә күмни жирһл
Нег ормдан зогсхш.

Жирһлин оли сольлтыг
Жисәнәннь нислһнд бәрж
Жигтә үүдәврмүдт орулхми.

Эврәннь ухана хурцар
Эв-дигинь хәәж
Эн хамгиг үзүлхми.

Билг седкл бәэхлә —
Бичһнь дала гисичи
Би чик гижәнәв.

Зуг, билг, седклд
Залху гидг нег
Зааглдг дарцх бәәнә.

Залхуг көлсәри дарад
Залу күүнә зөргәр
Зааси үүлән күцәхми.

Күмни нер туурулси
Күңклинь — билг, седклдэн,
Күндлж немэд олзлхми.

Цаараннь... билг, седкл,
Цагла ирлсн хөөн,
Цаас авад бичхми.

ТӨМР ХААЛН

Холас Элстүр ирсн
Хойр рельсин чилгчинь
Үзхэр седж дотран
Ухаһан би гүүлгнэв.

Санам, закаһим сонгсж,
Салькнас хурдар ниснэ.
Төрсинэ оһи захур
Торлго тер ирнэ.

Дигнь: Хальмг Таңһч
Дивнэс һатц һарад,
Дала нертэ балһсд
Давад, далад күрнэ.

Торсин нутгм белгһсн
Төмр хаалһан хэлэхинь —
Оһи келнэ нийһин
Оһинь илэр үэгднэ.

ШАМАНА ТУСКАР

Юван Шесталовд

Мансин шамана тускар
Ухалж бичси шүлгчн
Мини нүднд, мисхлд,
Удһна бээдлинэ үзүлнэ.

...Ар үзгин солцһ
Артж деегшэн ниснэ.
Мансин яду жолмур
Муульта өвчи ирнэ.

Алдр йиртмж сээхн,
Аратшц, зугл, мектэ.
Кемр үнниг саадгар,
Кермншц, авдг болхинь!

Шаман, жолмин өөр,
Шамдж, шулмшц, хурлзна.
Өвчтэ күүнэ седклд
Өсж ицл цецгрнэ.

...Өдгэһин өндрэс, Юван,
Өврж хэлэсн минн
Өрчд, шаманиг хармси
Өвдкүр төрж өснэ.

Кен медхв, терчн
Кенкргән цокж, улххтад,

Цээлж ормдан нэрэдхлэри
Цугиг меклхэр седсний?

Тиигжэхэд, өвчтэ күүнэ
Тиирчлн, зовлгч үзж,
Цаһа санж, дөңнхэр
Цээлжэсн болвзго терчи?

Эмчин медрл уган
Эгл күн
 жирһлэс
Цаһан санана чидл
Цагтан дөңидгиг медэд,

Цуг бээсн бийэн
Цогц махмудан һанцхн
Күслд хүврүлхэр терчи
Күчлж бээсн болвзго?

Цогц керчхэсн урд
Цеврлж һарап уһажах
Эмчин, эврэннь седклэн
Эрчимж цеврлжэсн болвзго?

Ююһинь нуухв, тиигхд,
Юван, шаманмуд эдл
Биш бээсннь лавта
Би сээнэр меднэв:

Күмни зовлч зээлүлх
Күсл зүүдгнь бээсн.
Күмни зовлч олзлх
Күсл зүүдгнь бээсн.

КҮСЛ

Жилмүд немгдх дутм
Жирһл энкр болна.
Оли зүсн бээдлнь
Ончрж улм медгднэ.

Нартын бахмжта шууган
Насна то хэлэхш.
Медэтэ гиж өөгүрчн
Медмжэн угаһар давхш.

Эмдрлин жиссэнэ үлмэд
Эмтн цуһар багтна.
Көгшн баһ уга
Күцсн күслэн угтна.

Болв сансн тоот
Бээхд төрдг болвчн.
Күцсэрн байр үүдэж
Күмни седкл герлтхвчн,

Дарук күсл үүдэж
Даву неквр тэвнэ.
Цөкрлго түүг көөлдснэ
Цолинъ дуудулж магтна.

Эмд күүнд күслин
Эмтин сүүлнь уга,
Жирһл бөкснд, зугл
Жилв, күсл уга.

Нартан газет авч
Назр дээр болжах
Наслцгта йовдлмудын тускар
Нундл төрж умшнаа.

Үзгүдт бийэн багтасн
Үкл, зовлңг, түцшлннэ
Хол Вьетнамин гүрм,
Хэлэцэс зүркндм орна,

Зүркнэс толһан экид
Заляри падрж шатна.
«Америка, яһжахамч? Ялнь
Аштнь бийдчин тусх,

Нег цагт күмнэ
Неквр,
кесн геминчин

Засвр
Нартчин бэрүлж
Засх!» — гнж келнэв.

Нэрд шовуна хэлэцтэ,
Нартан селмэн атхси
Бөк Вьетнам орна
Баатр өмнм үзгднэ.

Аштнь үнн диилж,
Аврлт уга хортн
Уга болж көөгдхнь
Ухандм батрж иткгднэ.

Дэвхсн дээнэ заль
Дэхнэс зүүдид орна.
Үксн үүрмүдм эмдрж
Үзгдэд өмнм хурна.

Хүвэн иргчд тоолсн
Хөрн наста салдсмуд.
Нег кегнэнь төлэ
Насан тэхх иньгүд.

Кедү баахи залус
Кеер унсн болхв.
Кедү эк зовж
Көвүдэн геесн болхв.

Санхинь — хөөнь-хөөннь
Санам зовж түцшнэ.
Һанцхн, нег ухаһар
Һаслицһан дархар седнэв.

Өдгэ цага баһчудыг
Өмнэн шуугсиг үзнэв.
Үклэри эднд жирһл
Үүрмүдм белглв гинэв.

Төрски орнаннь мендд
Тедн эмднь медгдиэ.
Туурси дээчирин цуси
Тугмудын уланд мөцкрнэ.

Кесг жил хооранд
Кезэнэ бүрлдж эдгсн
Шав, борана өмн,
Шарклж бүтүһэр өвднэ.
Цогц дотрасн чинж
Цонж махмуд зована.

Кесг жил хооранд
Кезэнэ бүрлдсн,
седклин
Шав бас зэрмдэн,
Шалтг уга үгэс,
Шарклж чеежд секгдж,
Шарж сана зована.

Хальмг өвгдин чирэ
Хэлэж кесг шинжллэв
Хуучна цага келвөрмүд
Хурнясиднь умшхар седлэв.

Зуг, теднэ чирэн
Зурань танх-тагчг.
Тодлси, үзсн хамгинь
Төрүц назаран һарһхш.

Түрү үзлэв гиж
Түншж заячан харахш.
Баатр боллав гиж
Бахтж бийэн буульхш.

Му, сээг эдл
Мусхлэж тосдг өвгд,
Хальмг улсын авъяс
Хадһлж батар бэрнэ.

Күн болһн шишлң эврәннь
Күсл байр хамган күцж,
Жилмүдин жисэнд, олна үлмэд,
Жирһлэн жирһж, насан утдулна.

Цагин ууд, орчлңгин уужмд,
Цуһар онц орман ээлж,
Дуту һарһлго өдгән бээдл
Дүүргж эмдрлин өргмж үүдэнэ.

Санхинь, негл күн дутхла —
Сээхн күмни нинд, генткн,
Оцһаж хоострсн орм
зүркид
Орчлңгин кинт орулх болна.

Яндг болвчи, мана
Ядси жирһлиин болзг,
Үрглжин аһула дүңцүүлхлэ:
Үүрмүдиннь чирэ үзснэс
Үүдси мөцк хувин
Үчүки, алдр акчм!

Гамлетиг бичжэх күнкл,
Гамлетиг нааджах артист,
Гамлетиг зуржах зурач,
Билгийн нэри эрдмэр
Бийинь дүрс сольж,
Бишлэлж, Гамлетд хувриэ.

Зуг,
теднэ үүдэсн
Зург, паадн, дүрд,
Күн болһнаннь һоллгч
Күслнь сольгдлго үлдэ..
Үүдэлһэчин седкл угаһар
Үүдэвр искусствд бээдв?

Баһ насиваннь зург
Байрлж удан хэлэв.
Зүрким
 уйдлһта санан
Зүүһин үзүрэр хатхэ.

Өдгэ дүрим
 тинкд
Өмэрэн, иргчүр өңгэж
Өвдкүртэ, байрта хаалһим
Өөрксм эс үзсмби?

Буурл үстэ би,
Бас нег цагтан,
Байрта баһ бээсим,
Эндрин минн бээдлэсм,
Эңкр минн үүрмүдм,
Эс үсн болдмби?

Бички күүкдлэ наадхлари
Би, акад юмн,
Бэрэнэс алдрси мет,
Байрлж, насан мартнав.

Күүнэ күн гиж,
Күүндлж тедн назалхш.
Бийэсн медэтэ гиж,
Бас йилһснь медгдхш.

Невчкл элэд, зуг
Наадкарн эдлд тоолцхана.
Нуух, меклх угаһар
Нүд хэлэж күүндцхэнэ.

Толһам минн гнигрэд
Тоолвр цегэхн болна.
Сергж, айтаһар амрад,
Седкям цеврлгдси болна.

ИРТМЖИН БЭЭДЛЭС

Өрүн үдин алдн.
Өндр тецгр чилгр.
Эврэнь садтан, завсрт,
Ээврлж орчлңг шинжлнэв.
Нарн цецг толһаһан
Нар дахулж эргүлнэ.

Өмн үзгин өндрэс
Өндлэж, дорак хотхур,
Эзн уга ноха,
Эн-тендэн хэлэлго,
Сансан күцэхэр шулудж
Сахньж хатрснь үзгднэ.

Хаалһинь керчэд өтрлж
Хар-алг мис,
Хэврһшэн бас хэлэлго,
Хавтаж хурдлж йовна.
Бодлһинь, цол уга
Басл адһсн болна.

Хатсн царцахан һуй
Ха деерэн хайсн
Шорһлжн, минн өмн,
Шораһар чирдэж чирэд
Шуд гер талагшан
Шунж, күчндж йовна.

Иртмжин бээдл шинжлһинь
Иир соһн — жигтэ.

Эмдрин нехвртэ зокалар
Эмтэ тоотнь, шишлң
Бийиннь даалһор күцэдгиг
Би медсн болв.

Бас теднэ тоод
Бээх бийиннь тускар
Акчмд сапп, күрз
Авад һазр ясв,
Альмнур усн орх
Ам һарһж кевлв.

ЗУД

Шүрүтэ хар салькн
Шуурһ татад шуугна.
Өлн чопин дууһар
Өр цээтл шуукрна.

Салькна ду соңсж
Санам теегүр ниснэ.
Зудын зовлңг санхинь
Зүркн ншкрж өвднэ.

Көөркс, мана хөөчир,
Кеер яһж бээнэт?
Аздлсн кинтнэс хаац
Альд таанр хээнэт?

Ээж, хөөһөн хайж,
Эмэн харсж болшго.
Зуг, эврэн эгрхлэ,
Зудас хөн һаршго.

Хамаран хаяд тоолвчн
Хаалһ негн болна.
Хальмг күн хүвэн
Халта тсегтэн олна.

Зурһан көлтэ зудас
Зулхар седснь — үкдг.
Зууньрж бэрлдсн һалвас
Зөрг чидлэтэ бөлдг.

Иртмжин үлмэд биди
Ю эс үзсми?
Хаалһдан харһси түрүһэс
Хальмг кезэ зүлсми?

Зөргэн аюлин өмнэс
Зөрж ноолдхити меднэв.
Даалһван күцэж зудыг
Дархити дуудж иткнэв.

ДӨН

Налв сальки налзурж
Назрын корс синчв.
Шора цасн хойриг
Шуукрж өөдэн өргв.

Чичкисн ээмшгтэ кийтн
Чидлэн харлж үзүлв.
Көвөнэсн йорал күртлэн
Корэд холмуд меств.

Харлсн шуурһнд өдр
Харһнурж сөөд хүврв.
Эмтэ тоотнь теегт
Эмэн арһлж хорһдв.

Хөн, үкр, малан
Хашад эздүднь орулв.
Зуна белдсн өвсн
Зудын дарцх болв.

Зуг, кеер бээдг
Зерлг ац-адусн,
Зеткрлә ода харһж
Зовлацгин икинй үзи.

Ииртмжин бээдл кеерүлсн
Йөркгд дурта гөрэсн,
Өвсн-усн уга
Олсж, даарч түрв.

Хотын үнр, тер,
Холас сонсад жилвтж,
Өвстэ кошар талагшан
Өөрдж ирдг болв.

Зегсн, хулста назрас
Зер-земш хээдг,
Хурц күдр сояһарн
Хадрад һарһж авдг,

Зерлг һахас, ода,
Зеткрлэ бас хәрһв.
Хот өгдг һазрнь
Хад болж көрв.

Болв мана йиртмжд
Буульмжта йосн бээнэ.
Ээмшгтэ аюл ирхлэ —
Эмднь эмддэн дөңинэ.

Теегин ан-адусн
Теңкэн угаһар түрсиг,
Хэврһэс дөң угаһар
Хаврт күршго болсиг,

Күнд үүллэ харһсиг
Күн үзэд медв.
Дурта дүүнртэн мет
Дөңгэн күргхэр шиндв.

Гөрәсн хурдг ормд
Гентки, һег со,

Өвсн овалһата бээсинь
Өврж аң хэлэв.

Ца-нааһинь шинжлж,
Цадтлан гесэн дүүргв.
Суми хурди көлүрнь
Суцдарнь чидл гүүв.

Шург болж эисн
Шуурад кевтсн һахас
Деерэн шууга сонгсж
Дегц кевтарэсн босв.

Һэрд бээдлтэ вертолетас
Һазрт хот унв.
Тенгрэс ирсн тежэл
Тедн түүж идв.

Аюлла харһсн теегин
Аң-адусн батрв.
Чилгр хаврт күрх
Чинэ тедн олв.

Муурад, арһ алдрж,
Муудан күрсн цагла,
Эрвжго хэврһин дөн
Эмдрлд аврлт өгнэ.

Зовлңг ямр болвчи
Зогсх болзгнь бээнэ.
Цээлзсн догши зуд
Цаһан сананас ээнэ.

ЦАСН

Архайг цасн дээрэс
Архулхиар һанхж унна.
Теңрин хээртэ шилчэр
Тег эндэн цаһана.

Өдртэн цасн орж
Өндр көрмүд босв,
Хаша, модд, гермүд,
Хахрдсн болж үзгдв...

Хавр күртл көрмүд
Хээллгө зогсхинь гинэв.
Хагсу тесгини унд
Ханһахинь теднэс сурнав.

Ээвлсэн нарна толянд
Эндэн сольгдсн йиртмжд,
Цагнь ирхиг күүлэж
Царисн бийиннь болд,
Кинтнэ шүрүнэс халхлж,
Кинж хэлэлхэд хадлж,
Нүд авм сээхэн
Намчлсн бүчртэн харж,
Кеерэд шавшсн моддыг
Кен эс үзсн?
Кезэнэ, манас урд,
Кесг дуучир харж
Келэн хурцлж, хаврин
Кеег, эврэннь шүлгүдтэн
Кецу сээхнэр магтсн.
Санж, ухалад би
Сээнэр түүг медвчи,
Эргндэн герлтж сээхрсн
Эндрк йиртмж нээхж,
Эн жигтэ хаврыг,
Нээр деер түрүн,
Нанцхари үзсн болнав.
Дотрасн алдрсн үгмүдиг
Дараһарнь шүлгдэн тэвнэв.
Урдксиг давтжана гихэс
Ухам сүрджэхми уга.
Давсн жилиг, йиртмжд,
Дарукнь давтжахми уга.

Урһси шин хавр
Урдкаси йилһэстэ болх.
Үэл, кееһинь магтх
Үгмүдэн бийнь олх.

Ядсн амрлһнд һарад
Ялта балһснур ирлэв. -
Өдрин эклц хэлэхэр,
Өөрхн үүрмүдтэһэн хамдан,
Хар теңгснн көвәһүр
Хар өрлэ ирлэв.

Зүн үзгт, маанрт,
Зүүд зүүдлж, амрад.
Белкүсцэһэн теңгснн
Бүлэки уснд үрглсн,
Аһу ик цогцта.
Аю-уул үзгднэ.

Хамаһас хайгдснь медгдлго
Хамриннь үзүрт, гентки,
Бадмраг өнгтэ, моһлиг.
Бадрсн зекүн нарн
Урһж сууһад, мисхлд,
Улаж тогтнад торв.

Төгэлнгд тагчг наласн
Төвшүн теңгснн усн,
Негт улан будг
Немси мет, өнгән
Сольж, талдан болад
Совсрж цегәрэд герлтв.

Көвүд күүкд шуугж
Көөлдэд, өөдән хайж,

Көлвүрдг нимги резин
Көндө улан меечгшн,
Серд гисн өрүни
Салькид хоцшартнь нээхлсн,

Нар үзн, аю
Наадһа таассн болв.
Нааран ирхэсн урд
Нэри сурһмж цииркд
Авси мет, ода,
Аю амрад одв.

Хоцшаран эрэ көндөж
Холькн түлкэд оркхла,—
Алдрж чичрэд, нари,
Арһулхнар һанхад өөдлв.
Аһар цегэрж, йиртмж
Алтрад, цээһэд одв.

Ардаснь өврж деегшэн
Аю удан хэлэв.
Йиртмжд өдр белглсн
Йир шапта болж,
Толһаһан сергэхэр, дэкнэс,
Теңгст тер дүрв.

Дегд уданар хар моди
Деегшэн сунж өснэ.
Жилмүд болхла — дегд түргэр
Жирлэж давад ниснэ.

Наснань дүүврт моди күртл
Нарт бээдлэн сольна.
Суулһсаннь жичир залус болж
Селэд балһсид хүврнэ.

Жилмүд нег негдэн негдэж, мана
Жирһл эклэсэн хол һарх дуты,
Нарта орчлнгин авлта шууганд биди
Насан тоолдган уурч, оныгтан авхшивди.

Жилв, күсл белглен, уралан дуудси
Жирһллэ ижлэдэ биш. Мини ухаһар,
Үүдэж күцси үүлиниь диг харж,
Үрглжин хара үэж, насан тоолхшивди.

Медрл, дамшлт элвг
Медэтриш тоод орх,
Тоомсрта көгшдин даранд
Тоогдж деед суух,
Итктн, дурн күрхш,
Ичрин учрт зугл,
Хальмгиннь, мана өвкнрин,
Хуучн йос тевчж,
Деегүр санан угаһар,
Деед бийд суунав.
Болв, үнинь келхлэ,
Босад хооран һарч
Баһчудын даранд орх
Байсгси санаһан дотран
Бэрж тагчг болнав.
Жилмүд баһыг зарлж,
Живртэ үгмүд нискж,
Жирһлиний сэхид дөгж
Жиңсн инэднд, шууганд
Жилвтж... өөрксэн соңснав.
Ормдан сууж, күүндж,
Олна йос эвдлго
Босж болх цагнн
Болзг ирсинь медэд,
Тагчгар хавтхан уудлж
Тэмк татхар өндөнэв,
Шуугж инэлдсн баһчудур
Шуудтан алхж өөрднэв.
Зуг... деед бийэс

Зулж харси намаг
Багчуд үзи, шуугаган
Багрулж тагчг болна,
Нольшг сээхи авъясар
Нартан бэрсн тэмкдм
Нал орулдг болвчи,
Назалснь нанд медгднэ.
«Яһсндм эдн назалв?
Иртмжин йос, би,
Эврэннь зүснэсн салж,
Эвдви?» — гиж ухалв.
Санлго ода багчудын
Сээхн нэр зогсандан
Бийэн дотран гемшэж
Би хооран харв.
Гейүр чеежд төрж,
Гентки, хагси полан,
Деед бийд сууж,
Девтэх дурн күрв. .

Умшачирла үзлцлн биччд
Уха орулна гисн,
Маһд уга үннинь
Мадн цуһар меднэвди.

Теднэ тэвсн сурврмуд
Тежг уга ил.
Зэрмдэн өгх хэрүнь
Зөвэр түрү болна.

Оли умшачиртаһан би
Одахн харһж күүндв.
Медрлтэ дүрстэ бээдлтэ
Медэтэ залу сурв:

«Тана сүл шүлгүдтн
Төвкүн, номһн болдмби?
Хэлэһэд, уха туцһахинь,
Халуһан геесн болдмби?»

Толһаһан гекэд би
Түүнлэ зөвэн үзүлв.
Шилвксн үннэ сурар
Шилврдсн болж медгдв.

Уханд оршго юм
У теегтэн үзв.
Эн насндан түрүн
Ээлжһи унси хальмг
Эндр, гентки, харж
Элкэн тасртл инэв.

Эмэл угаһар, зээдц
Ээлжһи унси хальмг...
Һочкиж инэһэ бээтлм
Һолм хагсж нэрдв...
Хойр дусал нульмси
Халхарм һоожад унв.

Эгрсн үүрмүдинм то
Ээмшгтэ кевэр өснэ.
Эцкр тедилэ хамдан
Эврэнчн эмдрлин хөвнь,
Күн болһнаинь үкллэ,
Күшд хүврси болна.

Һазр деер, тиигвчн,
Һанцхарн чи үлдхшч.
Угаһас, генткн, үүдж
Урдксин орм ээлси
Улс, жирһличн залһж,
Уралан цагар зална.

СЕЛВГ

Онъдин болнаж чиңнэд
Эврәннь дууһан, хэврһэс,
Талдан күүнэ дууншн,
Соңсдгиг дасх кергтэ.

Һазаран һарһж келх
Эврәннь ухаһан, хэврһэс,
Талдан күүнэ ухаһан,
Шалһдгиг дасх кергтэ.

Түрүн авгтан, тиигжәһэд,
Эвго чигн болх.
Зуһу күүнэ дууһар
Дуунчн эңгсэд оркх.

Генткн чини ухаһан,
Хэврһэс шинжлсн бийдчн,
Эргү болж медгдэд,
Ичэж чирэ улалһх.

Һольшг авъясар гихв,
Цаһа, хар санадий,
Бийинчн алдг-дутуг
Эмтн келлгочн бээх.

Тер цагла бийчн,
Яһж хэврһэс олд,
Эврән үзгддг бээсэн
Сээнэр күцж медхч.

Омг, ухан, жирлэн
Олд нерэдж гүжрэд,
Магтмж, буульмж олад,
Маңһс, баатрт хүврси
Күүг, баахи нинь,
Күндлж, үлгүр ке.
Болв, дегд шүтж,
Бурх бичэ ке.
Экин геснэс һарси,
Эн йиртмжд бээси,
Авгара бийднь өггдси
Арһарн чамла эдл
Күн терчи. Чи,
Күслэн кергт хүврүлж,
Күнд түрүһэс сүрдлго,
Күцхин төлэд гүжрхлэ —
Түүнлэ бийчн эдлцж
Туурсн нер олхч.
Баатр чидл бийднь
Бээхиг эс медсиь,
Эврэннь дотр арһ
Эс иткж маһдлсиь —
Бийлэрн эдл улсар
Бурх кеж шүтдмн.

Эк-эцкир үрдэн
Эцкрлж таалдгнь зөвтэ.
Болв кү өсклһиг
Болһаж залх кергтэ.

Аштнь өкэр бичкд
Эмтнлэ бээхинь санхмн.
Эмдрлнь сээхн болхар
Эрүн седклэри сурһхмн.

Бичкнэсн авси сурһмж
Бийиг эгртл дахдг.
Сэнь дөцгэн күргж,
Саалтг мунь болдг.

Сана зовж, эцкир,
Садан дурнднь өскси —
Үрдэн биш, бийдэн
Үлү дуртан темдг.

Олга зокал тевчснэ
Олз бичкнэснь үзүлхмн.
Олид сэн болхла —
Онцид сээинийн заахмн.

Кесг байрин хөөн
Кенэ болвчн жирһлд
Кемр түрү үзгдхлэ —
Һазр дээр, тер,
Һанцхн бийэн үзж
Һаслңла бичэ харһтха.

Түрү үзгдсн кемлэ
Түшг, дөң болх
Үүрмүд оньдин олдна.
Үни цаһан саната
Улс оln учрас
Уралан жирһл жиснэ.

Эврэннь жирһлин дамшлтас,
Эңкр үр, чамдан,
Эн селвгэн өгчэнэв:
Эрж чееж зовасн
Эндр үзгдсн түрүчн
Эркн биш давх.

Күн нерэн буталго
Күлэсн таңгсг хувчн,
Теслтинчн аш болад
Тевчж чамур ирх,
Мунь — сээһэр сольгдж,
Муурснь — амрлн олх!

Санси, күцси хамгчи
Сээхнэр бээхд төрэд,
Сэрвкси байрин салькн
Саатулж өрчичи сергэхлэ —
Тоолси — сансан күцсэр
Төвкнж бичэ санамрд.

Байриннь чидл олзлж,
Бас өмнчи үүдси,
Шин ончта күслэн
Шамдж уралад көөлд.
Акчмд ормдан зогсси —
Ардагшан цухрлннг, мед!

Омгта уха зүүж,
Онц бийэн медж,
Ол меклхэр седснд,
Онъдин, тодл түүг,
Нашута, харута, наслнта,
Нанцхи эндү бээдг.

Түүнэ мекэс оln
Түрж, түңшж, таршго,
Олыг меклхнь нартд
Одачн олдад уга,
Болв меклхэр седснь —
Бийэн меклж шорддг.

Келх ухан бээхлэ,
Кели уга күнчи,
Өөрэн бээси улсд,
Өргэри зацһж зааһад,
Аһар хурһари эрэлэд,
Арһинь олж цээлһх.

Зуг, ухан угаһар,
Зурһан алд келэр,
Зун жилии туршарт,
Оркрж келси күүг,
Орчлнд медх күи
Олдшгонь лавта үни.

Күмни нүддэс уйгдсн уут
Күццднь нарт багтаж гинэ.
Болв ховдгт тер күртхлэри
Баһ болж зовадиж гинэ.

■ ■ ■ ■

Сагин кемжэ бэрснь
Сэн ухатад тоолгдг.
Зуг, давж саглснь,
Зэргтэн тооһас һардг.

Нүдн үзсн хамгиг
Нуухар седсн — буру.
Чикн соцгссн хамгиг
Чик гисн — буру.

Кү инэлhж нер зүүси
Кимд билгин темдг.
Күчтэг уурлулж нер зүүси
Күндтэ билгин темдг.

Үүрэн меклснэс гөнгн
Үүл уга болх.
Болв, түүнэ ашнь —
Бийэн меклсн болх.

Күүнэ нүдэр бийдэн
Козлдур кеж зүүчкэд,
Үзсн хамган зарлж:
«Үни!» — гидгнь бээнэ.

Деегшэн хэлэлнэ йовж,
Дорк һазран мартж,
Нүкид бүдрэд унвзгоч.
Дорагшан хэлэлнэ йовж,
Деерк нар мартж,
Нүдичн сохрад одвзгоч.

Садт көдлжэсн икчүдэс
Сурһмж авсн көвүн,
Хаврин дундла, урһцан,
Харм төрж, усһна.
Хорта өвс, зугл,
Хамднь, медлго, өскнэ.

Урһнд харш ноһан
Урһсиг таслж ноолдхла,
Икчүдт дөннхэр көвүн
Ирж бас көдлнэ.
Түүсн хорта өвснлэ
Тустаһинь, медлго, тасһна.

Ури залулч, зуг,
Утхурдад мөнг олхар
Урмдж даву зүткэд,
Нээвнэ гидг сээхи
Наринь эрдм зугадгчи
Нундлта болшал, хээмнь.

Ухата залулч, зуг,
Уухдан дурта төлэдэн,
Зальгдгин бэрэнд орж,
Зальта хури келэн
Айстнь тэвж бурад
Андрснчи нундлтал, хээмнь.

Ээх, эмэх угаһар
Эмтнэ тускар келнэч,
Шуудтнь үнниг өргж
Шуугж олд үзүүлэч.

Заавр, сурһмж өгхдэн
Заг уга мергнч,
Күүнэ (эврәннь биш)
Көлэр делкэ эргхмч.

Болв, дуг гиж,
Болһаж бийичн шинжлхинь,
Эврлж чини илдксн
Эмтнэ дуту хэлэхинь,

Негл (олн биш)
Неквр чеежд төрнэ.
Келсн заасн хамгачн
Керлдж тер өрцнэ.

Хэврһин дуту-дунд
Хээкрж шовалһхин ормд
Эврәннь һарһсн йовдлмуд
Эргэд төгэлцгд шинжлж,

Дуту алдган үзж
Дууһан невчк татич,
Ол сурһхасн өмн
Онц бийэн сурһич.

«Күргид одшгов!» — гиж,
Көгшн күүкн келв.
Толь шилтэд хэлэж
Толһаннь үсэн ясв.

«Зачем күргид мордох?
Залуннь шалвр уһахарий?
Нусан унжилһж чишксн
Нуста бичкд өскхэрий?»

Зачем?» — гийж күчтэ
Заг уга ухата
Бээдл һарһж тер
Бас нег давтв.

Хойр нүдн дорнь,
Хурсн жилмүд багтасн
Хоршалһна дегтр мет,
Хурнясн цуһлрад унж.

Өли нүдэр инэмсклж
Өөрк залуһурн хэлэв.
«Иигэдчи, как-нибудь,
Иргэдэн күрхв», — гив.

Хэврһэс шинжлсн би
Хээрн экинь хармив.
«Зачем» ним анд
Заячнь үүдэсмб, гивв.

Дурона
тук шигца

Цагларн,
ики холас,
Ца цааһасн асхрж,
Цаһаж, таниг күлэсн
Цаас байрлулж дүүргж,
Шуугад герлтсн үгмүд
Шулудж нанур ирит,
Шүлгин гегэрсн мөрд
Шүтж өтрлэд орит!

Кесгэс нааран таниһэн,
Керүл цүүгэн угаһар,
Сэн дурарн ирхитн
Сапандан бэрж йөрэлэв,
Иньгүдтэн таниг тоолж
Иткж, жилдэн гилтэ,
Жирһилин авлта жисэнд
Живриитн делслһ күлэлэв!

Шүлглэни эрүн зокал
Шүрүн чидл үзүлсиг,
Үгмүд шүүрэд, күчэр,
Үүмүлж дараһарнь тэвсиг,
Таасдгоһинь баһ наснаси,
Тааһад гилтэ медлэв,
Тегэд чигн таниг
Тевчхиг сээнэр тодлав!

Өөгдснднь омг өгх,
Өлсснднь тежэл өгх,

Даарсиднь дула өгх,
Дажргдсиднь сулдхвр өгх,
Үкл уга мөнх
Үлгүрин үлмэд орх
Үшни седвэр көтлх,
Үүрмүд минн, үгмүд,
Жирл таниг дууджана!

Жигтэ хув белгдг
Живрэн холас делэд,
Жирисн сээхн олари,
Жицсн айсан күцкнүлэд,
Иньгүд, байрин үгмүд,
Ирж седклим ханһанит,
Цаһан, хүвтэ хаалһар,
Ца цаһасн асхрж
Цаасна цевр халхиг,
Цагла иньглж, дүүргит!

Үзлхлэрн чамд келх
Үг оньдин хээнэв,
Ухананнь булң болһниг
Уудлж би шүүнэв,

«Үнтэ» — гиж келхлэм,
Үгд, гентки, мөцгнэ
Үнр орлцж, келим
Үргэж хооран кенэ.

«Эңкр» — гиж келхлэм,
Эклиц, чилгч уга
Элвг седклим, эне,
Эс багтасн болна.

«Дуртав» — гиж келхлэм,
Дууна айсд үг
Дүүрэн болж асхрад
Дүүргж чсежим байсанн.

Хаврин йиртмж герлэри
Хальмг теегиг дүүргв,
Сергмжтэ көгжмлэ селвж
Седклим услж динрүлв.

Иткгдшго зургуд эндр
Илвэри хавр белгвл.
Ивтркэ хэлэцтэ чамаг
Ишкдл болһидм үзүлв.

Жиңиж, байрш дууһар,
Жиргсн шовудын ээд
Чини ду соңсж
Чиңиж байсад зогсв.

Цаһан, каңкисн үнртэ,
Цацгудан шавшулси модна
Хамтхасн заагаснь чини
Хэлэц, гентки, харв.

Хавр чи хойр
Хамдан зүркидм нилэвт.
Өргмжтэ, жигтэ өдриг
Өңгршго хөвд хүврүлэвт.

Бадм цецгэсн сээхнинь
Баһчуд түрүлж таслна.
Баатрарн ийлһрсн залуснь
Бэрдэнд түрүн эгрнэ.

Кеерг, сээхнэри ийлһрхэр
Кезэчи зүткдго билэв.
Эмтнэс үлх уха
Эрлһж хооран көөлэв.

Зуг, чамла таньлдси
Зуни ухаһим сольв.
Төвлж күцсн күслм
Төрүц талдан болв.

Багасн ийлһрсн цецгэн
Байрин учр медв.
Зөргэри туурсн магтмжин
Зөвиг зүркэри күцв.

Эмтэ тоотыг ясрулси
Эмдрлин зокал неги.
Дуудж цугниг сээхрүлси
Дууна перн — Дурн.

Герлэн гегэрүлж асхад,
Геглэгсн дууһан дуулад,
Дурн өөрдсн цагла,—
Дууһаһас үзж ээмшэд
Хуурмг худл хойр
Харһу хээж зулна.

Үнн,
Дуриг уктж,
Үүмж, байсад тосна.
Үвлин күчтэ киитнлэ
Хавр төгэлцгд цецгэрэд,
Хээртэ сээхнэри бамбрад,
Хээгдсн Хүв үзүлнэ.

Бичлэг

Тана чирэ үзх
Таалмжта седкл зүүж,
Кесг дэжж, ухалад,
Керг — үүл учралад,
Үүрмүдтэһэн хамдан, танла
Үэлцсн цагтан би
Үгитн соңсж, далдлсн
Үнниг дотрнь хээж,
Үүмж, тээлхэр зүтклэв.
Онган егэд йилһвчн
Олж чадлго, зуг,
Ол дэжж гейүрлэв.
Бүлэки дууһар эврэн
Бүтүһэр, дотр ухаһан
Бүрткж илдксн боллав,
Аңхрсн болх гиж,
Аадрулж чсежэн, санлав.
Хоёр-һурвн хонгин
Хоорнд эс үзхлэри,
Телефоһар болвчн, ядхдан,
Таннг эс соңсхларн,—
Ичрэн гееж, шуудтан,
Ирж өмнтн зогсж,
Ивтркэ хэлэцэр хэлэж,
Илэрь: «Санв» — гихэр
Би кесг шиндлэв.
Болв, шиндврэн күцэлго,
Геринтн өөр ирэд
Герлтэ терзитн гердж,

Шилин цагдк сүүдрити
Шилтж хэлэнэд зогслав.
(Насн баһ цагтан
Нашң ингж кен,
Дуртаннь нер шиндэд,
Дуудж эс зогссн?)
Сегрхэ серижл экл һатцас
Сенр дегтр умшж
Өкэсн толһалити харж
Өкэрлж седклэри тааллав...
Сээхлэ минн, тинкд,
Сарин цээсн герлд,
Садын сүүдрт хорһадад,
Санж тоолсн хамгинн
Умшинь, ядхдан умшинь,
Ухаһари хавлсн болхити!
«Һархити! Һархити!» — гиж,
Һал һалвар цонсн
Һаңһла, тенгрэс ус
Эрж сурсн теегшң,
Эңгсж минн дуудсиг
Седклинь нег булн
Секэд соңгссн болхити!
Болв, эн бичгим
Болһаж та умшит,
Буйн болтха, намаг
Бийитн гемшэжэнэ гиж
Буруһар медж, эрсүв,
Бичэ та саньт!
Ядсн эңкр иньгэн
Ямр үүл һарһсндтн,
Яһсндтн таниг гемшэж

Ялла седклитн харһулхв?
Нарн өндр теңгрт
Нанас хол гиж,
Түүг гөмшөх санан
Түрсн күүнд орхий?
Таниг гөмшөх биш,
Талдан сана келхэр
Эн цаасна халхд
Эврәннь седклэн даалһжанав...
Назр деер күн
Нашцхи бийэн үзж
Хүвтэ болна гидгнь
Хоор, болшгонь үнн!
Эврәннь күсл санж
Эцкриннь күсл мартсн —
Эргү эс болхла —
Эрк шилтлһн болх!
Танд өөлх учр
Тас нанд уга,
Зуг, ханлтан келх
Зөв нанд бээнэ,
Илэр келсн үгим
Итктн, зөв бээнэ!
Таралң седклд белглсн
Тана дүр угаһар,
Тацсг йиртмж нанд
Талданар үзгдх билэ.
Ода болхла би,
Өрүн болһн серж,
Таниг бээнэ гиж
Таалж жирһллэ мөндлнэв!
Санан, үүл, көдлмшиннь

Сээхн гисн хамгинь,
Һанцхи таниһэн санж
Һартан авад күцэнэв.
Хэврһдэн оньдин тана
Хэлэцин герл үзнэв,
Чикидэн оньдин тана
Чилгр ду соцснав.
Нари дорк орчлңгд
Нанд өггдсн хүв
Бээдг болхла — түүгэн
Байрлж тандан нерэдж,
Өггдх хүвэн — өггдсэр
Өдр болһн үзнэв!
Ханлтын бичгим бэрэд
Хэрнь, бичэ өөлит!
Уг сүүлдн сургчм:
Урдкари тана тускар
Зөрж, тачаж, санх
Зөв нанд өгит!
Күцсн, ухалсн тоотан
Күцднь жирһлдэн олад,
Олна нинһүрт күртэд,
Оньдин хүвтэ болыт!

Мана мөнлцг нэзрин
Магтгдсн оли булгд,
Хотл балһсна шууганд,
Хол бүүрлсн селэнд,
Ар үзгин аһуд,
Адриатикни көвэд,
Жирһлин хаалһ намаг
Жисэни чидлэри күрглэ,
Хэлэц сээхэри авлсн
Хээртэ йиртмж үзүллэ.
Зугл, үшннь келхлэ,
Зүркидм, хама йовбчн,
Күсл болсн чини
Көркхи дүр угаһар,
Күчр сээхи йиртмж
Күцц биш билэ:
Чирэчн, седклчн, дуунчн,
Чини бээдлчн дутла!

Космосин кинти аһуд
Көвөд нисж йовнавди.
Харлси танх көндэд
Хурц одд асна.

Хооридан таарж күүндсн
Хөвин туск күр,
Скафандр дотр намаг
Соньн дулаһар бүлэлнэ.

Ки тасрж, гештки,
«Кислород чилвэ»,— гиж,
Чини түңшж келсиг
Чиңни, уралан күгдлв.

Сүл үлдсн баллоһан
Суңһж чамд огв.
«Ханжанав» — гиж шимнди,
Халяд, чи сергвч.

Аһар угаһар эврэн
Арһдж күчрддг болвчи,
Киһж, чамдан дөңсндэн,
Киһһэн алдн, байрлнав.

Хүвтәһәр бөкв. Үкж,
Хээрцгт кевтсн нанд,
Харм төрж әмти
Хәврһдм күүндснь соңсгдна.

Уйдлһта көгжмин айһас
Уульһи дуунчи йилһрж,
Чикндм хадгдж, арһулһнар,
Чинэ нанд орулна.

«Эн пасидм һанцһи,
Эңкр минн иньгм,
Босһичһ!» — гиж эңссидчн,
Бийэһи эмдржэхиг мөднэв.

Болв, будигтрһи седклдм,
Байрла хамдан, ода,
Зовлгичһи үзһи учһас,
Зөвүр, харм төрнэ.

«Дурн минн!» — гиж,
Дуудһи чинн чишкһнд,
Гейүрһи минн дотрм
Герл бадрж асв.

Уклэс Дурн чидлтэнь
Үнниг би лавлж,
Өврмжтэ байрар өрггдж
Өндэһи генткн... сөв.

НҮДНЭ ХЭЛЭЦ

Гисн хурин хөөн
Герлтсн нарн мет,
Гегэрүлж седкл таалад,
Генткн эврэн алдрад
Гилс гисн хэлэцтн
Гедргэн өгч чадшгов.
Хавлсн зүрхнэ гүүнэс
Хэрү сөңглж болшго.
Үг уга хэлэцтн,
Үүмж нээлэд өцгэсн,
Үд асхн гилго
Үрж угтад күлэсн
Тагчгар олнас ийлһж
Таниһэн онцлж ончлсн,
Жигтэ сээхн дурнд
Живр эндр зүүв,
Жилк белг өгэд
Жилмүдин иргчүр туув.
Соцгсжант та? Та,
Сөөһин герлтэ тагчгт,
Сонр седклинь антеннар,
Эн мини шимгдэд,
Эңкрлэд, өкэрлж таалад.
Сольлт, урвлт уга
Солнһ айсмудта үгиг,
Соцсад хавлх зөвтэт!
Эсклэ... Эндрк хэлэцтн
Эндүһэр медсн болхви?
Таарад нанла күүнджэлэд,

Талдан кү санснд
Тана хэлэц ассыг
Тээлгo, бийүрн кесмби?
Майд уга. Зэрдэн,
Мана седвэртэ ухан,
Седклиньш күслд авгдж
Серлэн гееж, угаг
Бээхд үзэд, гешнэр
Байрин утанд динирнэ,
Цаг зуурт бахтж
Цаараншь... эндүһэн меднэ.
Үни, олн үүрмүдэсн
Үлх нерн уга,
Үгд орад магтгдм
Үүл эс күцэсн,
Дүр бээдлэрн бас
Дүүврн тоод оршго,
Би яһсн төлэдэн,
Бийэн эмтнэс давулж,
Орчлг дээр эндрт
Ор һанцхн сээхлэ,
һольшг, цаһан саната,
һо бэрцтэ тана
Седклиг бийүрн уһахар
Сенкэж дээр авсмби?
Гешнэр сана зүүсндм
Гемим тэвти. Зуга,
Кемр эндрк хэлэцти
Келхэр седсити герлэрн,
Йосндап, үнидэн үзүлж,
Ядсн минн санап
Дими биш бээсншь

Диглж ашлси болхла,
Дуудвр эс болвчи,
Дурна докья болхла...
Тер цагла би,
Тенгр дорк улсас.
Эмтин хувтэнь болж
Эмдрлд ханлан өргхв,
Мууһас -- монил болж,
Мөцкрит олхар зөрхв!

Байр, чидл немси
Бас нег сольлт
Бийиннь седклдэн темдгэв.
Танла таньлдсна хөөн,
Таньдг минн улсм
Талданар нанд үзгднэ.

Орчлцгд бээх хамгин
Овр, дүр, бээдл,
Нүднд гегэрүлж үзүлдг
Нарна герл деер,
Тана, зүркидм үүдэсн,
Таалмжин герл немгдв.

Мини, өдр болһи,
Миңһ дэж давад,
Таалж нерити келсм,
Танд, хая сонсгдну?
Телепатий угаһар,
Теркэ зүркнэ зокалар,
Хая, седклим үг,
Хавлгдж танд күрнү?
Тана ухантн, кемр,
Талдан күслтэ болхла —
Күслтн бүклдән күцж,
Күмни хув олж,
Оньдин дөрвн цагт
Ончта мендити медхләм,—
Нань хув төрүц
Нанд керго гивчи,
Дурарн байр кеж
Дүмбр жирһлдән ханвч...
Бийэсн баирдси бээдлтәһэр
Би, ухананһ гүүнд,
Седклим байрлуисн тана
Сээхн үг сонсх
Санаһан цааран бултулж,
Саналдж тагчгар гейүрнәв...
Мини өдр болһи
Миңһ дэж давад,
Таалж нерити келсм
Танд, хая, сонсгдну?

Авьяс болж дасгджах
Авцар, чини тускар,
Оньдин би ухалнав.
Оли-зүсн, соны
Орсн сана санхинь
Инадн күрнэ. Зэрмдэн
Иткгдхш. Болв эврэннь
Толһад минь ода
Тодлгдснас альдаран одхь?
Серүн бээжэлһэд, чи,
Серж үзлч, угай?
Минь ода, би,
Мел бичкн насидкши,
Генн уха ухалжасан
Генткн бэрж авв.
Оцклдүр асхн нээрэс
Өтрлж хэрж йовсн
Өкэр баахн күүкнэс,
Өздңг, эср залу,
Өөлүлж часинь буласиг
Өрүнэ би соңгслав.
Тегэд, ода, түүнэ,
Тер күүкнэ ормд,
Часан эсрд булагджах
Чамаг үзж, хэврһэс
Һарч ирэд утхинь
Һаринь мошкад уцһав.
Ээмшж сүрдсн чамаг
Эрэ гиж төвкнүлж

Байрлж герүүрчи күргө...
Бас кесг талдан
Болшго юм ухалнав.
Түүмрэс чамаг һарһж
Түүрүнэс тоньһһси болнав...
Өвчтэ кевтси цагличн,
Өдр сө уга,
Өөрчи би сууж
Өвдкүричи бийдэн авнав...
Эргү саһан... Болв,
Эн гени, эргү,
Оли седвэр угаһар,
Орчлигд, келлчи һанд,
Дун, шүлгэнд магтгдси,
Дурн бээдг болхви?

Чирэ зүсэри төрүц
Чамаг эс дураси,
Бэрц—авцинь болвчи,
Бас оцгдан бийнь,
Цагин үлмэд бээх
Цуг күүкд улс,

Күн болһнь теднэс,
Кенд болв чигн,
Орчлнд, ханшнг онц,
Ор һанцхар үзгдгиг,
Эрүн ухаһар сапхинь —
Эдл чамла болна.

Эндүним медлго, байрлулж,
Эцкр үүрмүдм магтхла,
Чнихлэсн нульмсан арчлго
Чи, дотран зовж,
«Буру! Буру» — гиж,
Байрим дардг билэч.

Үгинм үнниг медлго
Үүрмүдм намаг һундаж:
«Буру!» — гиж шоодхла —
Байр белглж, чи,
«Чик!» — гиж келэд
Чидл орулдг билэч.

Кемр чи, зэрмдэн,
Келснлэм зөв боллго,
Халучрхж, шишлц бийиннь
Хэлэц зарлж зүтхлэ —
Зөрц, зүткэ унтрахар,
Зөв болси цаглам,
Ухайнм даруны тээлж,
Уулын алдад, өөлж,
«Кел, кел!» — гиж,
Келнэсм үг татнач,
«Иозуртнь күрхмн!» — гиж
Иосндан ода уурлнач.
Асси нүднэнчи хэлэц,
Альмн хачринчи улалһ,
Цегэхн хаврин аһаршц
Цевр седклинчи сээх,
Харж, эврэинь үннэн
Харсж би цаараннь,
Тоолси, санси тоотан
Тодрхаһар һарһж келнэв.
Нег негнэнь хэлэц
Негдүлж эс чадхларн,
«Хэм боли!» — гиж,
Хэлэцэн жөөлрүлж инэнэч...
Зуг, эн хамг,
Зүрк хойр энгрүлхш,
Сөрж келси үг
Седкл төрүц хольжултхш.
Нег негидэн бидн

Немр болсан меднэвди.
Хойр уха нинлүлж
Холвж өксэн саннавди...
Мел цуг хэлэцчи
Минилэ ирлцдг болхла —
Өдгэ нанас, чамас,
Өрэл бээх билэ!

Күн болһи седклинь гүүнд,
Күүрг, бат, һавшун, әмтәхн,
Аштнь, цагнь ирсн кемлә,
Алдрж, һазаран һарад мандлх,
Далдлсн дуран харж хадһлна.
Дараһари сольгдсн жилмүдт, тернь,
Эрки биш лавта ирх
Эврәннь эзән ицж күләнә.
Худл, хар чидл, хуурмгиг
Холас медж хооран көөнә.
Сәэх, үнниг, зөрг, итклиг
Санана цевриг, дурн дуудла.
Күн болһи седклинь гүүнд,
Күмни пер өөдән өргсн
Дуриг кинж хадһлсн төлэдән,
Делкән әмдрлтин кеермж болна.

Иньг минн, ода,
Иткж келсим сонсад,
Инэж бичэ фундаич.
Ирх хүвдэн ицж
Ижлдсн седклэри чамла,
Өөрэн бээх метэр,
Өдр болһн күүндж,
Өргмжтэ байр олноав.
Санандан чамд ямр
Сэ үүдэхэн хээж,
Тоолвр оньдин кеж,
Толһанһь экид даалһнав.
Кемр чини жирһлд
Кергтэһинь медсн болхла,
Һазр дорас болвчи
Һарһж олх билэв,
Ханлтичи үзүлсн жөөлн
Хэлэцичи ховдглж адһад
Хавлж зүркидэн үрглжд
Хадһлж байрлх билэв.
Зуг, өдгэ цагт,
Залу, күүкд улс,
Цаасид биш, йосидан
Цацурж эдлсн кемд,
Ююһан би кехв,
Яһж чамаг байрлулхв?
Кемр магазинэс одад
Ке торһн хуви
Белг авч ирхлэм —

Бийим — «мещанин» гиж
Мусг инэж, дотран
Му сани, седкдчн
Би ээлжэсн умш,
Бичкхи ормиг, чи
Билж хусх билэч.
Болв төвкнүүлгч санан,
Бодхла, чеежд орна.
Эндр цуг биди
Эжго арлд бээхшивди.
Кен медхв, тингжэлэд,
Керг-үүлчн минилэ,
Ики хол хаалһар
Ирж ирлицдг биз?
Бичкэхэр болвчн чамд,
Байр үзүлсн хамгд,
Мнши чигн келси,
Мисхлд, орлцсн биз?
Кен медхв. Зуг,
Кесг хаалһар биди
Залһлдснь мел лавта
Заг уга үни.

Ухалхнь — цуг мини
Урдк жирһл бүклдэн
Өмнэсм намаг уктж
Өцгтэ герлэн асхси,
Өврмжтэ соньн сээхн
Өдр күлэлһн болна.

Ирх байриг лавта
Иткж күлэлһн — бийнь
Баир болдг болвчн,
Болв, күлэсн күцхлэ —
Хүрмин шуугаһар ниргж
Хүв залрад ирнэ.

Чини дүр үзүлсн
Чилгр тер хавриш
Сээхн өдр күртл,
Санхинь — санаид бэргдхш,
Ямр күсл зүүж,
Янж би бээсмби?

«Шүлглэн — дурн», — гиж
Шуугж шүлгчир келнэ.
Үин тернь болхв?
Үгин аю гихв?
Келнэ эрдмиг дурид
Кемр тоолдг болхла —
Өдр болһн кемжэлж,
Өргмжтэ дур үүдэж,
Шүлгин дөрвөнэд мер
Шүүж бичхн гиж,
Зэрм улс келдгн
Заавр болж өгхий?
Дуунд живр өгдг
Дур кемжэлж болхий?
Асхрад орх хуриг
Ааһар тоолж болхий?

ИТКЛ

Ода минн келхим
Оли заагас зэрмнь —
Эсв — оли хаалһта —
Эндү чигн гих.
Зуг нанд болхла —
Зарлх лавта үни.
Теңгс, дала давж,
Теңгрин аһуһар нисж,
Хаалһдан күчр түрү
Харш диилэд һатлж,
Тоолвр уга шовуд
Төрски нуурури зүткнэ,
Аштнь эврэинь күслэн
Алдг угаһар олна.
Эн йовдлын нуувчиг
Элвг ухата номтир
«Инстинкт» гиж нерэдж,
Илдкж эмтид цээлһнэ.
Жирһлин аһуһар бидн,
Жилмүдин туршт бас
Негхи эврэинь хүв
Нүр — Дурнури зүткнэвдн,
Түрү харш диилж
Түүгэн олж ханнавди,
Эс олхла — жирһл
Эвдрлтин хаалһд орна.
Орчлцгд бээх кесг
Оли сай эмтнэс
Чи бидн хойр

Чирэцж яһж үзлцсми?
Эс үзлцси болхла
Эндрт мөн хойр
Нүүртэн эс күрси
Нүүлтэ шовуд мет,
Жирһлиннь аһуд лавта
Жилих бээсь — үни.
Ман хойриг ниилүлси
Маш их чидлин
Нуувчиг секэд, яһж
Номтнр нерэднэ гилчи?
«Инстинкт» гиж болшго,
«Иткл» гихми болвэго?

Кезэнэ хальмг теэгт
Келмрч улс сексн,
Назр дээр бээдг
Нурви хурциг меднэв.

Көөгтрси хар үүлнэс
Көллэд орсн хур
Номһрж гииснэ хөөнк
Нари хурц гидг.

Хот хол угаһар,
Харһиж, эжго теэгт,
Шаган барси залун
Шүдн хурц гидг.

Үрдэн өнчэр үлдэж
Үкжэх ндр настын,
Харм төрж тачасн,
Хэлэц хурц гидг...

Худл, үнниг йилһсн
Хурди ухата келмрчс,
Делкэд ол үзгдг
Дөрвдгч хурцыг мартж:

Күцхд өөрдж йовад
Күүрэд уга болж
Геедрсн цевр дурна
Генэр хурциг алдж.

Кун

ХУН

1.

Ииртмжин сээх һээхж
Ииснтугин пааркд
Хо шар күүктэ
Хоюри күүндж суулавди.

Эн — тендэс ирж,
Энд цуглрсн улс
Элкнэ шалтгин тускар
Эклж хоорндан күүнднэ.

Түүнэнь дару күүриг
Төрски һазури өөрдүлнэ.
Соньн зүсн келвр
Соңсхж тедн келнэ.

Мини өөрк күүки
Москваһас нааран ирж.
Келэрьн, эмнлһид, түүг
Күчэр гилтэ илгэж.

Эмчир шинжлэд, хэлэһэд,
Элкнднь шалтг олж.
Хооридан хүүв келһэд
«Холицистит» гиж батлж

Энэ назрин аршан
Эм болсон усн,
Гейүрэд хатсн күүкиг
Гемэсь тоньлулхд ицж.

2.

Киноинститут төгсэж
Кинж көдлмшдэн дуршсн
Кесг дегтр умшсн
Күүкнэ нерн — Мария.

Байр элвгэр өгдг
Баһ дүүвр насн.
Жирһлин хаалһ сексн
Жигтэ сээхн кеме.

«Моснауучфильмд»
Мария көдлмшд орж.
Операторин дарук болад
Онган өгэд көдлж.

Гүн номин чидлэр
Гүжрж күцсн хамгиг
Күүкн нүдэрн үзэд
Күмни күнклд ханж.

Оли шин үүрмүд
Онганга, килмжтэ ахир,
Соньн, улххта көдлмш
Сар, өдрмүд давулв.

Медмжэн угаһар ижлдэд,
Медрл, дамшлт авад
Мария, хөдлжэсн һазртан,
«Мана күн» болв.

3.

«Хойрдгч жилдм наила
Хоома үүл харһв.
Ахрар келхд: ашнь —
Амрлһн болв», — гиж,

Мусг инэж, нанд,
Мария һүндлтаһар келв.
Баһлцгтан, гилс гиж,
Бичкхн часан хэлэв.

Көркхн чирэһэрьнь акчмд
Көөгтрсн зөвүр торлэв.
Седклдэн, одахн өцгрсиг,
Саначрхж үзсн болв.

Күн болһна жирһид
Күнд цаг учрдг.
Үүрлэри күүндэд хувацхла
Үрүдсн чееж гииргдг.

«Тана хаалһд ямр
Түрх үүл босв?
Келтн, Мария», — гиж
Күүкнэс арһулхнар сурв.

Медхийч, угай, гисэр
Мария бийим шинжлв,
Түрд гижэнэд, тоолжаһад,
Туужан эклэд келв.

4.

«Эмчир күүнэ цогц
Эритгенэр герлтхж, үзнэ.
Оошк, зүркнэ шалтг
Олж илдкэд эминэ.

Зуг, нег һундль,
Зүрк, оошк, бөөр,
Сутцд үздг болвчи
Седкл үзж чадхш.

«Холицистит»... Учрнь юмби?
Хойр долан хонгтан
Хоосн усар гилтэ
Хот кеж бээлэв.

Оли мини үүрмүдм,
Оньдин хардг гертксм,
Уудьврта бээдлим үзж
Учринь кесг сурла:

Күнд үүллэ харһвчи?
Күүдлчи эс күцвү?
Хар ухат өөлүлвү?
Хэрү угаһар дурлвч?

Болв кен чиги
Болнаж намаг шинжлвчн,
Седклим гейүрл теднэс
Секж олси уга.

5.

Мана көдлмш таанр
«Моснауфильмин»
Олар тэвси кинод
Онънж үзси болхт.

Нидн, шин көдлмш —
«Нүһсна зута нуужмул» —
Таасж цуг бидн
Тэвхэр бедрж белдвдн.

Кезэцк туулин утхар
Кинод, сурһмжта келвр
Кееһэр үзүлж болхиг
Кесгтэн ухалж гүжрвдн.

Хаврар суусн нүһсид
Хунин өндг тэвэд
Нүһсна нуужмулта хамднь
Нилх хун авбвдн.

Үин, тер нуужмул
Үүрмүдэси йилһрдг билэ.
Наадкэсн элэд, зуг,
Нүцки, йосндан «зута».

Зогслго өслтинь шинжлж,
Зургинь цокж авад,
Өдр ирвэс түүнэ
Өвэрц болсинь темдглвди.

6.

Туурсн туулин утх
Та мартад угайт?
Нүһсна нуужмул заагт
Нүцкн зутаг үзснь,

Наадкслань түүг дүнцүлэд
Наад., инэд кеһэд,
Ээмшгтэ овдд тоолад
Эмд бээшго гидми.

Ахир-дүүнрнь болхла —
Айтахн, наадһашц сээхн,
Алти шар, хар
Алг жөөли булта,

Тантр-туитр гиж
Тарад экэн зована,
Уснд орсн цагтан
Усчж шалвачад наадна.

Зуг, цаг жисэд,
Зун давсн кемлә,
Зутаһин өрвлһ урһж
Зузанаг махинь бүркв.

Хэлэц байрлуулж таалси
Хун болж харна...
Ашнь: тним йовдл
Эмтилэ чиги харһна.

7.

Биди школд оржахд
Бичкидм, манла хамдан
Негдгч классас ави
Нег көвүн сурла.

Эцкнь дээнд өнгрэд,
Экнь, долан күүкдтэ,
Һанцхари үлдж, колхозин
Һаха хэрүлдг билэ.

Хуучи, эцкэсн үлдсн,
Хувц өмссн Коляг
«Мужичок с ноготок» гнж
Муулхар зэрмнь седдми.

Түрүн дөрви жилдэн
Түрү бүлд бээх
Кооля сурһульдан хоцрад,
Көөрк, шоодулдг билэ.

Ташр тиигчкэд невчк
Татвр дуту бэригтәһэснь
Хамран арчидг ханцнь
Харлж дошиһэд гилвкдми.

Эктэ, эцктэ биди
Энүг дөөглдг билэвди,
Бийэн деер тэвж
Бидүд түүг тооллавди.

8.

Нег дэжж шуһуд
Нусан арчж уульжаси
Кооляг багш үзж
Көвүд күүкд цуһлулв.

Зөвэр уурта бээдлтэхэр
«Зута һуужмулин» туск
Тууль манд келж
Түүнэ утхинь цээлиһ.

Долан хонгтан көвүг
Дөөглдгнь цуһар уурла.
Тоомсрта багшиннь үг
Тодлси бээдл һарла.

Удан боллго, зуг,
Урдк нернэси салж
«Зута» нер Кооля
Зүүж улм зовла.

Шин нерн дарунь
Шингрж түүнлэ наалдв.
Кооля — «Зута!» гихлэ,
Көвүдүр эргдг болв.

Төр жилмүдэс ода
Тодлгдсинь санад босхкинь —
Инэхчн сам харһна
Ичр чигн күрнэ.

9.

Доладгч классас авн
Дөөглүлдг мана үүрмдн
То эсвин халхар
Тасрад өмөрэн һарв.

Наадк предметмүдэр бас
Нигт медрлтэ болв.
Наадад гилтэ цуг
Номин утх хавлв.

Бичкидэн цуг бидн
«Бидүд» тоолжасн Коолян
Билгнь күцдэн делгрж
Бийиннь тоомср өскв.

Байрлсн түүнэ нер
Багшир дууддг бээсмн.
Бод гиж сурврт
Босж хэрү өгдмн.

Үүрмүд дундан, Кооля,
Үлү һарсарн көөрлго,
Дөөгллго, ард үлдсндн
Дөңгэн оньдин күргдмн.

Эсв тооһин халхар
Эс медгдси хамгиг
Экнд хадгдм үлгүрэр
Элдү сээнэр цээлдмн.

10.

Аврлт уга дэн
Алдр Диилврэр төгсж
Төрски орн-нутгт
Төвкнү өгдг болвчи,

Дарунь ирси жилмүд
Даарх-өлсх үзүллэ.
Күмни жирһл селэнд
Күчр күнд билэ.

Колхозд хаврин кемлэ
Көдлх улснь цөн.
Көөркс, мана үкрмүд,
Көлгн чигн болдмн.

Коолян экинь ошьдин
Колхозин фермд йовдмн.
Долан үрэн асрхар
Догшар гүжрж көдлдмн.

Ах гиснь Кооля
Арднь герэн хэлэж,
Харж, дүүнрэн асрж
Хамг үүлннь күцэдмн.

Кесг дeгтp, тингвчи,
Кезэ, альк цагла
Умшнь, цуг биднэ
Уханд күүгдж медгдхш.

11.

Арви жилэ сурһуль
Ард үлдэд давб.
Кесг жил күлэси
Кем гентки ирв.

Сээхн школаси аштнь
Салх болзг ирв.
«Үүрмүд!» — гиж директр
Үдшэгч үгэн келв.

Цуг цуһлрсн мана
Цусн халурсн болв.
Уйдж седкл хээлэд
Уульх дурн күрв.

Кезэнэ бидн мартси
Кооляг дөөглдг нер,
Гентки «Зутаг» сергэж
Гердж түүнүр хэлэв.

Халунар директр түүнд:
«Хун! жирһилин аларар
Холд нисэд зүрким
Ханул!» — гиж тогсэв.

Аттестат авси байрта
Асхн ард үлдв.

Жирлээн аһарар бидн
Живрэн өргж делвдн.

12.

Кү күлэжэх бээдлтәһәр
Күүндврин хоорид шилтж
Күүки часан хэлэж
Келврэн цаараннь келв.

«Болв эклси төрәси
Би хооран һарв.
Бал насна толлвр
Бийнь уханд орв.

Намр прснә хөөн
Нүһсна зута һуужмул
Янз бээдләрн йилһрж
Носн хун болв.

Кинод үзүлх овринь
Келж болшго сээхи.
«Билгтә артист» — гиж
Бидн цуһар шиндвдн.

Өндр өргн өрчән
Өмәрән күрдәлһж бәрәд,
Селц сээхи күзүндән
Сувси нүдтә толһаһан

Шуудтнь һооһар тәвәд,
Шилтрси нуурин усар
Һанһад усчси цагтан
Һәэхүл әмтид болдмн.

13.

Ац, адусн, шовудин
Авц бэрцинь шинжлхлэ,
Күүнэ заң теднэс
Кесгтнь бээхнь медгднэ.

Кинод зурган цокулжах
Ке сээхи хун,
Бас шишлц бийиннь
Бэрц авцта билэ.

Күн болһнас тер
Күмс авдмн биш,
Өкэрлж наадхар седснүр
Өөрдж өгдмн биш.

Һанцхи минн һарас
Һанхж ирэд хун
Өдмг балта альхнасм
Өндэс гиж авдмн.

Олн маанрас таңьлан
Олж йилһдг билэ.
Үзхлэри, байрлси бээдлтэ,
Үүмж альвлдг билэ.

Намаг харвхларн, тер,
Нисэд гилтэ ирдмн.
Ус живрэри шалвачад
Улһхтж өөрм нааддмн.

14.

Хурдар гүүж нааддг
Хунын нуужмулд би
Холас харан дайлж
Хотынь өгчэсн цагларн:

«Кооля! Кооля!» — гиж,
Көөркиг дууддг билэв.
Өнчн гиж түүг
Өкэрлж энкрлдг билэв.

Үнн, нуһсна нуужмулмуд
Үүмлдж наадсн цагла,
һаслһһла харһсн мет,
һанцхарн салад зогсдмн.

Хэврһэс түүг шинжлэд
Хэлэсн минн нүдид,
Мел күүнэ гейүршнг
Мелмлзсн гейүр үзгдмн.

Минн седкл тер
Медэд хансн мет,
Элкнй татсһншн, нанла
Элглснь ил үзгдмн.

Өгсн нернлэһэн ижлдж
Өөрхн холас дуудхла —
Жисэд усар гүүж
Живрэн сарсалһж ирдмн.

15.

Көдлмшиннь хөөн тaдн
Кинод олaрн ирнэт.
Орман олж, экрaн
Онган өгч хэлэнэт.

Цаһан көшгт өмнтн
Цагнн бээдл үзгднэ.
Жирһлд болдг йовдлмуд
Жисэд соньнар торлзна.

Нег зургас наадкурнь
Нисж ухаантн өтрлнэ.
Ашинь тааж медхэр
Адһж уралан зүткнэ.

Чилгч күртлнь, дотран,
Чик буруһинь йилһнэт.
Үзжэх йовдлд авгдж,
Үүмж, сана зовнат.

Харнһуһас хэлэжэх танд
Хамг үзжэх тооттн,
Генткн талдан жирһлэс
Гиичд ирсн болна.

Зуг, өмнтн торлзжах
Зургуд цокхин төлэд
Кедү көлсн асхрсинь
Кентн таһас тоолна?

16.

Мусг инэж күүки
Мини чирэ хэлэв.
Түүнэ келсиг товчлж
Тодлх акчм өгв.

Санхнь, эндр эн
Соцссм үни болна.
Кино яһж үүддгиг
Кен маднас санна?

Маасхлэж, эклсн келврэн,
Мария цааранднь келв.
Сансн, ухалсн хамган
Сээнэр үгдэн диглв.

«Нартд билгэри туурсн
Нертэ артистнрин бийнь,
Кинод наадхин төлэд
Кесг белдвр кенэ.

Мисхлд торлэх зургиг
Миңһ дэжж ухална.
Һарц болһнинь тоолж
Һарх болһндан үүмнэ.

Кемр им көдлмш
Күүнд күнд болхла —
Жирһльнь теңгрт бээдг
Живртнд ямаран болх?

17.

«Коля» хун цуһарад
Көдлмштэн һавшунан үзүлв.
Бичкхн толһата бийнь
Билгтәнэн наадарн лавлв.

Нари мет герлтэ
Нүд цокси шамур,
Өгсн докъяһим медж
Өөрдэд күрэд ирдми,

Өрчэн өөдэн кеж
Өндэс гиж, живрэн
Хойр талагшан телж
Хэлэц байрлулж көшдми.

Овр бээдлнь цегт
Орчлигин сээхн хамгт
Бумб цутхж тэвсншиг
Буульмж болж үзгдми.

Үдми заверла, би,
Үр-хунурн ирж.
Нуурын ковэд сууж,
Нууж-дарх угаһар,

Жирһилинь тускар күүндхлэм,
Жигтэ юмц, тер
Зовлц байрим медж
Зовэн хувацсн болдми.

18.

Ноһан, хамтхасн шарлад
Намрин болзг ирв.
Көдлмш чилгчдэн өөрдэд
Көтрх кемдэн күрв.

Делдж хаврар босхсн
Декорац хамг цуцгдв.
Хуныг яахм гисн
Хүүв генткн босв.

Акад юми. Хун
Аңхрсн мет гейүрв.
Нүднэсн тэвлго удан
Намаг хэлэдг болв.

Нуурин көвөһүр өөрдхлэм
Нааран нарч ирэд,
Күзүһэн ээмлэм паалдулж,
Күүндн гисн болдмн.

Хар бурчг нүднэнь
Хэлэцнь гидм болхла,
Үн келжэнэв — седклинь
Үг угаһар илдкдмн.

Ижлдэд ода нанд
Иньг болсн хунла,
Салх болзг өөрдэд
Санаһан зовдг болв.

19.

Жилв арһан белглж
Жилдэн гилтэ көдлж,
Күцэсн хамган диглж.
Күүндөр кехэр цуглрвдн.

Герл унтрж, экран
Гегэрж, кино эклв.
Эц энгнь нийж
Эмдрлин бээдл үзүлв.

Мана «Кооля» хун
Магтмжин икиг авв.
Экнэснь сүл күртл
Элдү сээнэр наадв.

Заалд дэкснэ герл
Зальтрж цээлһнлэ хамдан,
Ах режиссер, цугтан,
Альхан бахтж ташв.

Ухан, седклэн нөөлгө
Урмдж көдлснэ ашнь
Динлвр болж һарсна
Дигэс эмтэхнь бээхий?

Зуг, билгтэ хуныг
Зоопаркд өгчкн зэнг,
Зөвүр нанд үүдэж
Зүрким, тиикд, өвдкэлэ.

20.

Ухан-седклэн төвкнүлж,
Удлго, невчк бээжэһэд,
Үр хуулар: би
Үзлцхэр зоопаркд одв.

Тедүхисэ намаг харж
Телчж, донһадад хээкрж,
Хун, нуурин усар
Хурдлж гүүһэд өөрдв.

Геглзж чашкурдси дуунднь
Гейүр бийэн үзүлв.
Удан намаг, көөрк,
Уйдж сансинь медв.

Чикидм доцһдси дун
Чилгр нар хаав.
Уульн алдж, би,
Уктж өмнэснь адһв.

Байрлси, оргмжтэ дууһар
Бахтж хун хээкри,
Телгдси хойр живрэри
Теврж күзүһим орав.

Даруһь... зүрки байр
Даалго өрчднь хайрв.
Жигтэ үүрм тингж
Жирһлэси ода хайцв.

21.

Ода бийнь, санхлам,
Орчлцгнн нуувч медгдхш.
Өврмжтэ хушын үкл
Өрчэсм төрүц нархш.

Болв, мини кесг
Бишлэл кеж медсм:
Живрти, аң-адусн —
Жигтэ мана иньгүд!»

Үгэн иигж Мария,
Үүмж, ода төгсэв.
Өврси бээдлтэһэр часан
Өргж шилтэд хэлэв.

Альдас нарснь медгдлго,
Аллейэр баахи залу,
Шулун, адһси йовдлар
Шуд мадиур өөрдв.

«Таньлдтн, залум», — гиж,
Таалси нүдэр түүнүр
Мария хэлэһэд келж
Маасхлэж тагчгар инэв.

«Николай!» — гиж залу,
Номһн дууһар келв.
Мергн, түңгшүр хэлэцэр.
Мини чирэ шинжлв.

22.

Мария Николай хойрла,
Мана эмнлһн чилтл,
Хамдан бидн кесг
Харһж күр келэвдн.

Хунд «Кооля» нерн
Хара бишэр өггдсиг
Цааранднь, биийнь, Мария,
Цээлһж, нанд келлэ.

Дундын школыг дегц
Дууссн «зута нуужмул» —
Николай, Марийтэ хүвэн
Ниилүлж, бүл болж.

Багшнриннь өгсн даалһвр,
Баумана институт төгсәһэд,
Күцэх биш — давад,
Күндтә нер зүүж.

Космосин аһу патлсн
Кермс тадн үзлт?
Һучта Коолян көлсн
Һазрас космос патлж.

«Кооля гивү? Буру!
Көдлмшәрн туурсн хун,—
Нертә өдгә академик
Николай Титович Н.

Н А Р Г

ЭМДРЛ

Жирлэнн йозур	7
Цуг сээхнэ экли	13
Тугмудан өргж	15
Баһ наснаннь үүртэн	17
Өдрин экли	20
«Жанһр» умшжаһад	22
Газетмуд болн журналмуд...	26
Эмд чирэн нари	29
Ухалһн	31
Күүндөр	35
Төмр хаалһ	38
Шамана тускар	39
Күсл	41
Һартан газет авч...	42
Дэрвекси дээнэ заль...	43
Кесг жил хооранд...	44
Хальмг өвгдин чирэ...	45
Күн болһн шишлэ эврэннь...	46
Яндг болвчи, манг...	47
Гамлетиг бичжэх күцкл...	48
Баһ наснаннь зург...	49
Бички күүкдлэ наадхлари...	50

Пиртмжин бээдлэс	51
Зуд	53
Дөч	55
Цаси	58
Ээвлэсн нариа толянд...	59
Ядси амрлһнд һарад...	61
Дегд уданар хар модн...	63
Жилмүд нег негидән немгдж, мана...	64
Медрл, дамшлт элвг..	65
Умшачирла үзэлһни бичэчд...	67
Уханд оршго юм...	68
Эгрси үүрмүдиним то...	69
Селвг	70
Омг, ухан, жирһлән...	71
Эк-эцкир үрдән...	72
Кесг байрин хөөн...	73
Эврәннь жирһлһни дамшлтас...	74
Санси күцсн хамгчи...	75
Омгта уха зүүж...	76
Келх ухан бээхлэ...	77
Күмин нүддэс уйгдсн ууг...	78
Сагин кемжэ бәрснь...	79
Нүди үзсн хамгиг...	80
Кү инэлһиж пер зүүсн...	81
Үүрән меклснэс гөнгн...	82
Күүнэ нүдәр бийдән...	83
Дегшән хэләһә йовж...	84
Садт көдлжәсн икчүдәс...	85
Ури залулч, зуг...	86
Эәх эмәх угаһар...	87
«Күргид одшгов!» — гиж	88

ДУРНА ТУСК ШҮЛГҮД

Цаглари, ики холас	91
Үзлцлэри чамд келх...	93
Хавриш йиртмж герлэри...	94
Бадм цецгэсин сээхинь...	95
Герлэн гегэрүлж асхад...	96
Бичг	97
Мана моллуг һазри...	101
Космосин кинти аһуд...	102
Нүднэ хэлэц	104
Байр, чидя немси...	107
Мини, өдр болһи...	108
Авьяс болж дасгдах...	109
Чирэ зүсэри төрүд...	111
Эндүһим медлго, байрлулж...	112
Кемр чи, зөрмдэн...	113
Күн болһи седклинь гүүнд...	115
Иньг минн, ода...	116
Ухалхнь — цуг минн...	118
Чини дүр үзүлси...	119
«Шүлглэн — дури»,— гиж...	120
Иткл	121
Кезэнэ хальмг теетг...	123

ПОЭМ

Хун	127
-----	-----

Кугультинов Давид Никитич

КОРЕНЬ ЖИЗНИ

Стихи, поэма

**Редактор А. Б. Бадмаев.
Худ. редактор И. Г. Ковалев.
Тех. редактор Я. Ф. Гайдаш.
Корректор В. Данилова.**

**Калмыцкое книжное издательство,
г. Элиста, 1969 г.**

**Сдано в набор 14.VII-69 г.
Подписано к печати 25.VIII-69 г.
Формат 60x84¹/₂.
Бумага типографская № 2.
Печ. л. 4,26. Уч.-изд. л. 3,9.
Тираж 1000 экз. Заказ № 3820.
K01G95. Цена в переплете 49 коп.**

**Красная типография,
г. Ставрополь, ул. Артема, 18.**

